

Stap 4 mix

De planning is sommige antwoorden uit te breiden (suggesties zijn welkom). Later het bestand opnieuw downloaden zal daarom zinvol zijn. De slordigheden die er altijd insluipen, zijn er dan ook (deels) uit.

3

1. ♖xg7+ ♜xg7 2. ♜f7+ ♜xf7 3. ♜g8#. Wit opent de g-lijn open door de toren naar g7 te lokken. Op g7 heeft de toren een dubbele functie: veld f7 dekken en de g-lijn dichthouden. Weglokken van de toren leidt tot mat.
2. 1. ... d1=♖+ (1. ... ♙g4+ 2. ♜xd2) 2. ♜xd1 ♙g4+. De d-pion staat in en de zwarte loper kan vanwege de toren op g1 (nog) niet ingrijpen. Eerst de vrijpion opofferen is de oplossing. Standaardwending.
3. 1. f7 ♖xf7 (1. ... ♙xf7 2. ♖h6+ ♜g8 3. ♖h8#) 2. ♖h6+ ♜g8 3. ♖h8#. Geeft de dame op de eerste zet schaak dan ontsnapt de zwarte koning via g8 naar f7. Blokkeren is dan een geschikte manier om vluchtelden af te pakken.
4. 1. ... ♜xd4 2. ♜xd4 ♖xd1+. Het slaan op d4 maakt een röntgenaanval over de d-lijn mogelijk. Let wel: zwart wint alleen maar vanwege mat op de onderste rij. Met de witte pion op h3 kost de actie gewoon materiaal.
5. 1. ♙g5 ♖f8 2. ♙xh8. De zwarte dame moet f7 dekken dus een kwaliteit geven is het minste kwaad.
6. 1. ♙f3. De loper dekt pion e4 en de dreiging 1. ... ♖xc3 is verhinderd.
1. ♜fb1. De dame is niet ingesloten: 1. ... ♖c2 of 1. ... ♜xe2+ zijn afdoende. Het beste is 1. ... ♖xc3 2. ♖xc3 ♜xe2+.
1. ♜a2 ♜xe2+. De weerlegging: de dame moet ♜c3 dekken en het paard ♜a2.
7. 1. ♜f1 (wit moet verhinderen dat zwart met schaak op e5 kan nemen: 1. ♜h1? ♖e1+ 2. ♜h2 ♖xe5+) 1. ... ♖f4+ 2. ♙f3. Enige zet maar afdoende: 2. ♜g1 ♖d4+. Verdedigen is soms nodig.
8. 1. ... ♜e2 2. ♖xf4 ♙xb2# (2. ... ♜c2+? 3. ♜b1 ♜xb2+ 4. ♜c1). Een kruispenning.
9. 1. ... g5. Maakt een vluchtveld (h5) voor de koning. Er dreigde ♜h2#. Nu staat h2 na 2. hxg6 hxd6 gedekt door de toren. Zwart staat genoeg materiaal voor.
10. 1. f5! gxf5 (1. ... g5 2. f6 ♙a7 3. f7 ♙c5 4. ♜e6 ♜xf2 5. ♜f5) 2. f4! ♙xf4 3. ♜e6 ♙e3 4. ♜xf5. Techniek: laatste pion elimineren.
11. 1. ♖e2 ♜d4 met het idee om lijnen te openen (het stuk krijgt zwart altijd terug 2. cxd4 exd4). Alle stukken winnen aan activiteit. Helaas maar 2. ♙xd4 bederft de pret (maar alleen omdat ♜e8 onvoldoende gedekt staat). Met de koning op f8 is ♜d4 een prima zet.
12. De dreiging is ♜xg6+ met winst. De loper is maar op een manier te dekken. 1. ... ♖g7 (ontpent ook min of meer meteen de loper) 2. ♖h4 (of 2. ♖g5 ♖f8) 2. ... ♖f8. Opgave correct opgelost. De damezet is relatief gemakkelijk te vinden, alle andere zetten verliezen meteen. We kijken of wit nog iets kan bereiken: 3. f4 (3. ♖h5 ♖g7 is herhaling) 3. ... d5 (een aanvaller uitschakelen door tussenplaatsen) 4. f5 (of 4. ♙xd5 ♜d8) 4. ... ♜d8. De pionzet naar d5 is beste zet (of eerst 3. ... ♜d8) maar de zwarte stelling is goed genoeg (belangrijk om dat aan te voelen) zodat ook andere zetten afdoende zijn:
3. ... exf4 dwingt wit remise te maken met 4. ♖h5.
3. ... ♜b8 laat een andere manier van verdedigen zien: schakel een aanvaller uit. 4. f5 ♜xb3.

4

1. 1. ... ♜f4+ 2. ♜xf4 ♖g4#. Met (te) weinig aanvallers zijn blokkeren en de magneet uitstekende wapens. De tweede maakt mat in twee mogelijk. 1. ... d5+ 2. cxd5 ♜f4+ 3. ♜e5 is slechts remise door eeuwig schaak.
2. 1. ♙xf7+ ♜xf7 2. ♜g5+ ♖xg5. Mogelijk omdat ook de witte dame hangt. Zo'n fout mag op Stap 4 niveau eigenlijk niet meer voorkomen.
3. 1. ... ♙f3 2. ♖e1 ♖h3. Goede techniek. Zwart maakt de verdedigingszet f3 onmogelijk.
4. Wit wil d7 spelen zonder ♜e7 toe te laten. Een paard is met behulp van een schaak snel in de verdediging. 1. ♜f6 (nu is een snel veilig schaak niet mogelijk. Slecht is 1. ♜e6? ♜e2 2. d7 ♜d4+ 3. ♜d6 ♜b5+) 1. ... ♜e2 2. d7 ♜d4 3. d8♖#.
5. De dreiging is slaan op h2 en mat. ♜g1 moet g2 blijven dekken. Dekken van h2 blijft over: 1. ♜f1 (1. ♖f1 ♖xh2+ 2. ♜xh2 ♜h4+).
6. 1. ... ♜b7 2. ♖xb7 ♜c3+ (lokken en aftrekaanval)
7. 1. ... ♖c6+ 2. ♜h3 ♖xd7+ 3. ♖xd7 b2. (vrijpion verzilveren) verzilveren door de mogelijke verdedigingen (mat op g7 en ♜b7 na een zet als 1. ... ♖g5) uit te schakelen.
8. Alleen de witte torens staan nog niet op hun beste veld. Alle andere witte stukken staat actief. Wit moet wel opschieten want zwart heeft twee centrumpionnen en met d5 kan hij veld e4 controleren en de loper op f3 minder actief maken.
1. ♜de4 is de juiste keuze. Er dreigt snel mat met 2. ♜xf6+ en 1. ... ♜xe4 2. ♖xe4 is een winnende dubbele aanval voor wit.
1. ♜ad1. Niet elke ontwikkelingszet is goed. Na 1. ... d5 is het verstandig om 2. ♜de4 te spelen en wat te ruilen, anders staat het paard op d2 matig.
1. ♜ge4. Niet slecht maar minder dan de andere paardzet. Zwart speelt 1. ... ♜d5 en wint wat tijd: 2. ♙g3 ♙a6.
9. 1. ... ♜xf6 2. ♜xf6 ♖xf6. Penning: een gepend stuk (♙g7) is geen goede verdediger.
10. 1. ... ♜h5+ 2. ♜g1 ♙c5+ 3. ♜f1 ♜h1# Dubbelschaak en jagen. Stukwinst met 1. ... ♜xe2 wint ook als wit geen 2. ♜h3 zou kunnen spelen.
11. 1. b8♜+ ♜d6 (1. ... ♜c5 2. ♜a6+) 2. ♖g3+ Jagen en röntgenschaak.
12. 1. ♜d4 ♖e1 (1. ... ♙xd4 2. ♖xe2) 2. ♖d8#. Een dubbele aanval met twee stukken. Het paard valt de dame aan en de dame dreigt mat op d8. De penning over de e-lijn is wel essentieel; verhuis ♜c4 naar f4 en wit heeft niets.

5

- 1) 1. ... ♖xg2+ 2. ♜xg2 (2. ♜g1 ♖c5+ 3. ♖d4 ♖h3) 2. ... gxf6+. Tegenaanval is de enige verdediging tegen de witte matdreiging.
- 2) De witte overmacht is duidelijk. Zwart heeft wel verdedigers. Wit kan op meer manieren winnen (het is goed dat aan te voelen). Bij de eerste hulp van de dubbele aanval nodig en is voor Stap 4 de aangewezen weg: 1. ♖g6 ♜xf5 (na 1. ... ♖xg6 beslist de pionvork 2. fxg6+) 2. ♖g7+ ♜h8 3. ♖g8+ ♜h7 4. ♖h8+ of 4. ♖g7+). De tweede manier is 1. ♖b8 (1. ♖c8 is in de meeste gevallen ongeveer hetzelfde; dom is 1. ♖e8 omdat e7 twee keer staat gedekt). Hoe wit moet winnen na 1. ... ♖g7, 1. ♖g7 en 1. ♖f8 is lastig.) 2. ♖xb7 lokt de verdedigende toren weg en wint (normaal, hardnekkiger is wel 1. ... ♖f8 2. ♖xb7+ ♜h8 3. ♖g7 ♜d8 4. ♖d2!)
- 3) 1. ♜xf6+ ♖xf6 2. ♖xe5. Een winnende aftrekaanval omdat de loper gepend komt te staan.
- 4) Het is onwaarschijnlijk dat de g-pion een gevaar kan vormen. Dat klopt, na 1. g6 ♜h6 2. g7 ♜c3 is het witte einde nabij. Remise maken is dus het hoogst haalbare. Gelukkig kan wit op handige manier zijn stukken weggeven: 1. ♖g6+ ♜xg6 2. ♜e5+ dxe5 pat (*Blumenbach 1909*)
- 5) 1. ♖xd3 ♜xd3 2. ♜xd3 ♖c1+ 3. ♜f1 wint voor wit.
- 6) Houd bij schaak opheffen altijd rekening met de mogelijkheden van de tegenstander.
 1. g3. Deze pionzet is de beste. De dreiging 2. ♖c8+ dwingt 1. ... ♖e8 af en na 2. ♖c7 wint wit in ieder geval een pion en blijven zijn zware stukken actief.
 1. ♖c7. Vrijwillig in een penning gaan staan is vrijwel nooit verstandig en hier zeker niet: 1. ... ♖c6.
 1. ♜c7. Lijkt heel sterk maar is niet meer dan een fatsoenlijke zet. Na 1. ... ♜xc7 2. ♖xc7 h6 3. ♖xb7 zou dat waar zijn. Zwart speelt echter 1. ... ♖e8 (slaan is niet verplicht en er gaat geen pion verloren (al blijft het eindspel moeilijk voor zwart)).
- 7) Wat is het verschil tussen de twee koningszetten? Zwart moet zich voorbereiden op het ingrijpen van de toren via a4. Daartoe moet veld h7 leeg blijven. 1. ... ♜h8 (1. ... ♜h7 2. ♖a4 ♖e1+ 3. ♜xe1 ♜xc2 4. ♖g4) 2. ♖a4 ♜xc2 3. ♖h4+ ♜h7. De twee overblijvende torens zijn sterk genoeg voor de remise.
- 8) 1. ... f3+ 2. ♜xf3 (kopstuk lokken en pen) of 2. ♜xf3 ♖d5+ (wegjagen + hout) of 2. ... ♖xg4+ (weglokken +hout).
- 9) Twee lopers zijn genoeg om mat te zetten, een niet: 1. ♜f2 ♖h3 2. ♜g3 ♖g4 3. e4+ ♜xe4 4. ♜xg4.
- 10) 1. ... ♜xf4 2. ♜xf4 ♖g5 3. ♜g3 ♖xc1. Lokken en röntgenaanval. (uitschakelen verdediging door blokkeren) (*Kaljagin 1989*)
- 11) 1. ♖e5+! ♜xe5 2. ♜g6#. Mat in twee dankzij blokkeren.
- 12) 1. ... ♜c5 Waarom naar c5 en niet naar b6? Na 1. ♜b6 2. ♜b4 dekt wit met tempo de loper. Door de dreiging 3. ♜xf8+ en mat heeft zwart geen tijd om op d4 te slaan. 2. ♖d1 ♖xd4 3. ♜xd4 ♜xb5 (uitschakelen van de verdediging door slaan).

6

- 1) 1. ♜f5+ exf5 2. ♜d5+ (weglokken en dubbele aanval: paard)
- 2) Tekening
- 3) 1. ♜f6+ gxf6 2. ♜xf6 (koningsaanval: toegang)
- 4) 1. ... ♜f1+ 2. ♖xf1 ♜e2# (uitschakelen verdediging door blokkeren) (*Najer-Nepomniachtchi, Moskou 2006*)
- 5) 1. ... ♜xf3+ (1. ... ♜xd4+? 2. ♜xd4) 2. ♜f2 ♜xd4+ (2. ... ♜xd4? 3. ♜xc5) (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 6) 1. ... ♜b8+ 2. ♜g2 (2. ♜g3 ♖h1+ 3. ♜g2 (3. ♜xh1 ♜xg3) 3. ... ♖g1+ 4. ♜xg1 ♜xg3+) 2. ... ♜g8+ 3. ♜g4 ♜xa2+ (jagen en dubbele aanval: dame)
- 7) f6 ♖g8 2. ♜g7+ ♖xg7 3. hxg7+ ♜g8 4. ♜e7# (koningsaanval)
- 8) 1. ... ♖c1+ 2. ♜h2 ♜xd6 (verdedig tegen penning)
- 9) 1. f5. Logisch om de pionstructuur te slopen. Het paard kan niet weg vanwege 2. ♜f4
 1. ♖ae1. Gezonde ontwikkelingszet maar zwart speelt 1. ... ♜cd4. Ook nu moet wit het van f5 hebben. Beter dan ineens.
 1. ♖ad1. Ook nu moet het later van f5 komen.
- 10) 1. ... ♖g6 (1. ... ♖xf3 2. ♖a8+ ♜h7 3. ♖d3+) (verdedigen door weggaan)
- 11) 1. ... e5 2. ♜c4 (2. e4? ♜xd7) 2. ... ♖xd7 (2. ... ♖ac8 3. ♜b3) 3. ♖xg6
- 12) 1. ♜g6+ ♜xg6 2. ♖xc4 (uitschakelen verdediging: wegllokken+hout)

7

- 1) 1. ♖xb6 cxb6 2. ♖g1+ ♜f6 3. ♖xg8 (slaan en röntgenschaak)
- 2) 1. ♖g5 ♜g7 2. b4 axb4 3. axb4 (Onvoldoende is 3. a4 b3 en nu verliest 4. a5? zelfs: 4. ... b2 5. ♖xb2 ♜xf4 6. ♖g3 ♜e4+ 7. ♜h2 f4 8. ♖gb3 f3). Tot zover zijn de witte zetten eenvoudig. De vraag is of zwart de b-pion permanent kan stoppen: 3. ... ♜f6 4. b5 ♜e7 5. b6 ♜d7 6. b7 ♜c7 7. ♖b2 (helpen) 7. ... ♜b8 8. ♖xg6 (dwingt de dame terug) 8. ... ♜d8 9. ♖a6 (helpen) 9. ♜d5+ en nu alleen nog een schaak vermijden: 10. ♜h2. Een lange variant maar alle witte zetten zijn door elimineren in het geheel niet lastig te vinden (vrijpion verzilveren)
- 3) 1. ♖f6 (koningsaanval: ruilen verdediger)
- 4) 1. ... ♖d8 2. ♖xd8+ ♜xd8 (verdedig tegen uitschakelen verdediging)
- 5) 1. ... ♜xf4+ 2. ♖xf4 ♖e3+ 3. ♜b1 ♖xd1# (mat in drie)
- 6) 1. ♖f3 ♖d5 2. ♖c8 (vrijpion verzilveren)
- 7) 1. ♜c7 (richten en dubbele aanval: paard)
- 8) 1. ♜a4. De sterkste. Pion a7 is niet te dekken want 1. ... a6 2. ♜b6+ en 1. ... ♜b8 2. ♜xd7 zijn niet mogelijk.
 1. ♖c3. Punten in de aanval brengen is een goed plan. Groot voordeel voor wit want zwart heeft te weinig verdedigers.
 1. f4. Een zet aan de verkeerde kant van het bord. Natuurlijk blijft wit wel veel beter staan. Alle stukken blijven actief.

- 9) 1. ♖f4 ♘g7 2. ♚xe5 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ... ♖f4+ 2. g3 ♖f3 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 11) 1. ♙b5 ♚e6 2. h3 (onderbreken en insluiten) (*Kuijf-Van Oosterom, Utrecht 1993*)
- 12) 1. ♙c7+ ♖xc7 2. ♚e8+ (lokken en uitschakelen verdediging: weglokken+hout)

8

- 1) 1. ♙xg7 ♜xg7 2. ♜h5 ♖e5 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 2) 1. ♙xd5+ (1. ♚e8+? ♚xe8+) 1. ... ♚xd5 2. ♚e8+ ♜f7 3. ♚f8# (mat in drie)
- 3) 1. ... ♜f4+ 2. ♜g3 ♜d3 3. ♖d2 ♜xe1 (richten en dubbele aanval: paard)
- 4) 1. ♙c2 f1 ♖ 2. ♙d3+ ♖xd3 (verdedig door pat)
- 5) 1. ♖a4. Voorkomt dat zwart een aanvaller ruilt. Dubbele dreiging.
 1. ♙e3. Gespeelde zet maar na 1. ... ♙xd6 2. exd6 staat wit alleen maar actiever. Wel later 1-0 (*Lisitsin-Kholmov, Kiev 1954*)
 1. ♖b5 dreigt veel (o.a. ♖e8+, ♖a6) maar het paard slaan lost dat allemaal op.
- 6) 1. ♙b1 ♖d3 2. ♚a2 (penning: pen)
- 7) 1. ... ♚xd5 2. exd5 (2. ♚xd5 fxe6) 2. ... ♙e5 (combi van dubbele aanval: loper, lokken en aftrekaanval)
- 8) 1. c3+ (1. cxd3? ♖f2+) 1. ... ♜xc3 (1. ... ♖xc3 2. ♙xd6+) 2. ♙a5# (combi van lokken en aftrekaanval, wegjagen+hout)
- 9) 1. b7 (1. b4 c3 2. b7 c2 3. b8 ♖) 1. ... cxb3 (1. ... c3 2. b8 ♖ c2 3. ♖e5#) 2. b8 ♖ b2+ 3. ♖xb2# (wedren) (*Didukh, Tarasiuk, Tkachenko 2015*)
- 10) 1. ... h6 2. ♖g6 ♜e7 (jagen en dubbele aanval: paard)
- 11) 1. ♚xd7 ♚h6 (1. ... ♜xd7 2. ♚d1+) 2. ♚xa7 (vrijpion uitbuiten)
- 12) 1. d5 exd5 (1. ... ♖xd5 2. ♙d4+) 2. ♙d4+ (veldruiming en mat / of materiaalwinst)

9

- 1) 1. ♜xh6+ ♙xh6 2. ♙h7+ ♜h8 3. ♜g6# (mat in drie)
- 2) 1. ♚d6. Voorkomt dat zwart ook de toren erbij haalt. Bij de andere twee zetten lukt dat wel. Nu kost 1. ... f6 (1. ... ♜e7 2. ♚hd1 verliest nog meer materiaal) 2. ♜xd7 ♚xd7 3. ♚xe6+ en 4. ♚xc6 al zal wit nog flink moeten werken voor het punt.
 1. ♚he1 ♜e7 gevolgd door f6 en zwart werkt zich los.
 1. ♜d3 ♜e7 2. ♜c5 ♙c8. Het paard staat redelijk actief op c5 (controleert voorlopig de loper) maar de stelling versterken is lastig.
- 3) 1. ... ♚h6 2. ♖xh6 ♖b6+ 3. ♖xb6 cxb6 (verdedig tegen mat door afruilen van de hoofdaanvaller)
- 4) 1. ... ♜e3+ 2. ♜g1 e5 (aftrekaanval en onderbreken)
- 5) 1. ♜f6+ gxf6 2. ♖d5+ (veldruiming en dubbele aanval)
- 6) 1. ... ♖f3+ 2. ♜g1 ♚e1+ (2. ... ♚g4+? 3. ♜f1) 3. ♚xe1 ♖xd5 (batterij opzetten en uitschakelen verdediging: weglokken+hout)
- 7) 1. ♙e4+ ♜c7 2. ♙g2 ♚xg2 (remise door pat)
- 8) 1. ... c4 (1. ... ♜d6 2. ♜xa5 ♜c6 3. ♜a6) 2. bxc4+ ♜xc4 3. ♜xa5 ♜c5 (randpion)
- 9) 1. ... ♚f6 (koningsaanval: stuk aanvoeren) Na een damezet volgt 2. ... ♚g6
- 10) 1. ♚c8 ♖b6 2. ♖e8+ Kwetsbaarheid onderste rij uitbuiten)
- 11) 1. ... ♖xd4 2. ♖xd4 (2. ♖e2 f5) 2. ... ♜f3+ 3. ♜g2 ♜xd4 (lokken en dubbele aanval: paard)
- 12) 1. ♖xe8+ ♜xe8 2. exd5+ (lokken en aftrekaanval)

10

- 1) 1. ♖c6+ ♜d8 2. ♙f6 (penning: staartstuk jagen en pen)
- 2) 1. ... ♚h4+ 2. ♜xh4 ♖h2+ 3. ♜g4 ♖h5# (verdedig tegen mat)
- 3) 1. ... ♜f7 2. g6+ ♙xg6 3. e8 ♖+ ♜xe8 4. g8 ♖+ (*Salai 1978*)
- 4) 1. ♖xf6 gxf6 2. ♚g4+ ♜h8 3. ♙xf6# (koningsaanval - toegang - matbeeld: ♚ ♙)
- 5) 1. ♚g6+ (1. ♜xg5 ♚xe7) 1. ... ♚xg6 2. ♜f5# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 6) 1. ♜g2 (1. b7 ♚b2) (verdedig tegen dreiging)
- 7) 1. ... ♜h7 (1. ... ♜f8 2. ♖h6+; 1. ... ♜h8 2. ♖h6+) 2. ♖f5+ ♜g7 3. ♖g5+ ♜h7= (verdedig tegen koningsaanval)
- 8) 1. e5 ♚d3 (1. ... ♜g6 2. ♜f8+) 2. ♜f4+ (dubbele aanval: paard en zetdwang) (*Fedortshak 1951*)
- 9) 1. ... ♖xe6 2. ♚xe6 ♜f7 3. ♙xd6 ♜xe6 (3. ... ♚g5+ 4. ♙g3 ♜xe6) (lokken en uitschakelen verdediging: wegjagen+hout)
- 10) 1. ♙xd5 ♚xd5 2. ♖c3+ ♜g8 3. ♖xa5 (uitschakelen verdediging door slaan en dubbele aanval: dame)
- 11) 1. ... ♜h5. Met dubbele dreiging: slaan op g3 en c3. Een zet helpt maar even: 2. ♙f4 e5
 1. ... a5 wat ruimte winnen op de damevleugel en een eventueel b4 onaantrekkelijker maken. Kortom speelbaar maar niet de beste.
 1. ... d4. Onlogisch om de diagonaal van ♙g7 af te sluiten. Dat het paard naar een slechter veld moet is tijdelijk, de afsluiting kan zwart moeilijk zonder hulp ongedaan maken.
- 12) 1. ... ♖h3+ 2. ♜g5 f6+ 3. exf6 ♙h6# (uitschakelen verdediging door blokkeren)

11

- 1) 1. ... ♖xe1+ 2. ♜h2 ♖e5+ 3. g3 ♖h8 (verdedig tegen mat)
- 2) 1. g5+ ♜xg5 (1. ... ♖xg5 2. ♖h8#; 1. ... ♚xg5 2. ♖xf6+) 2. ♜e4+ (Combi van lokken, dubbele aanval: paard, uitschakelen verdediging door weglokken en blokkeren)

- 3) 1. ♖xd4 exd4 2. ♗xc5 ♖b6 3. ♗b5 (uitschakelen verdediging door slaan en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. f6 ♗g8 2. ♕c7. Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand van de koning.
- 5) 1. ♖xb6+ axb6 2. ♖d8+ (ruimen en dubbele aanval: paard)
- 6) 1. ♕g4 (1. ♕f3? ♖g3+ 2. hxc3 hxc3+) (verdedig tegen dreiging)
- 7) 1. ... ♕xd4 2. ♖xd4 g5. De witte pionnen zijn ongevaarlijk omdat de zwarte koning dichtbij staat. Opspelen van de g- en h-pion is alles. Wit moet eerst de b-pion opruimen.
 1. ... g5 2. e6. Vroeger misten schakers nog wel eens iets (*Cochrane-Mahescandra, Kolkata 1855*)
 1. ... ♖g8. Te langzaam, nu is de witte koning op terug aan de andere kant: 2. ♕xc3 bxc3 3. ♖d3 g5 4. ♖xc3
- 8) 1. ... ♖g6 (1. ... exd5 2. ♖xf5) 2. dxc6 ♖f6 3. e7 ♖xe7 4. ♖xf5 ♖d6 (vierkant)
- 9) 1. ♕xd4 ♖h7 2. ♖xg6 exd4 (ontpenning)
- 10) 1. ... ♗xb6 2. ♗xb6 ♗c1+ 3. ♖e2 ♖xb6 (tussenzet)
- 11) 1. ♕g7+ ♗xg7 (1. ... ♖xg7 2. ♖xh7+ ♕xh7 3. ♗xh7#) 2. ♖xh7+ ♗xh7 3. ♗xh7# (mat in drie)
- 12) 1. ♕xb7 ♗xd2 2. ♕f3 ♖h2 3. ♖c7# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

12

- 1) 1. ♖e7 ♗g8 2. ♖g6+ hxc6 3. ♖h4# (koningsaanval, onderbreken en toegang)
- 2) 1. ♖f4! Punt h7 is niet te dekken, dus dame activeren. 1. ... a5 (1. ... ♖e6 2. ♖h4 h6 3. ♖d5+) 2. ♖h6
 1. ♕xa7 ♖e6 en zwart kan weer stukken bewegen.
 1. h3. Een wachtzet die zwart de gelegenheid 1. ... h6 te spelen (en g5 na ♖f4).
- 3) 1. ... ♖h4 2. f5 ♕xf5+ 3. ♖f4 ♕xd3 (3. ... ♖g6+ 4. ♖g5 ♕xd3) (dubbele aanval: röntgenschaak)
- 4) 1. ... ♗d5 2. ♗xd5 ♖xg4 3. ♗f5 De enige verdediging tegen de tussenzet van zwart.
- 5) 1. ♕c7+ ♗xc7 (1. ... ♖xc7 2. ♖d6#) 2. ♖f8# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 6) 1. ... f6 pareert de dreiging 2. ♖e5+ (1. ... ♖d6 kost een pion na 2. ♕xc6 ♖xc6 3. ♖e5+.
- 7) 1. ... ♗xc1 2. ♗xc1 ♖a3 3. ♕xb7 ♖xc1+ (lokken en dubbele aanval: dame)
- 8) 1. ♗d8+ ♗xd8 2. ♗f8+ (vrijpion verzilveren)
- 9) 1. ... ♖f7! Koningszetten zijn niet altijd eng. Een gemakkelijke keus omdat de andere zetten materiaal verliezen.
 1. ... ♕d7 2. ♖xc7+ ♖d8 3. b5 Het paard op c7 staat indirect gedekt.
 1. ... c6. De 'normale' zet die na 2. ♖d5 materiaal kost (al is het niet heel veel)
- 10) 1. ... ♖c8+ 2. ♖h4 ♖g4# (uitschakelen verdediging: weglukken+hout)
- 11) 1. ... ♖f7 (1. ... ♖h8 2. ♖g6+ hxc6 3. ♗h4#) (schaak opheffen) Rekening houden met de mogelijkheden van de tegenstander.
- 12) 1. f3 (1. f4? h4 2. gxh4 gxf4 3. h5 f3 4. h6 f2 5. h7 f1 ♖) Een actieve koning kan veel schade aanrichten dus voorzichtig spel is nodig: 1. ... ♖d3 2. ♖b3 ♖e3 3. h4. Er moet een randpion overblijven. De witte koning is tijds op f1.

13

- 1) 1. ♖h7+ ♖e7 (1. ... ♖e8 2. ♗g8+ ♖e7 3. ♕f6#) 2. ♕f6+ ♖e8 3. ♗g8# (mat in drie: stukken erbij)
- 2) 1. ♖xe6 fxe6 2. ♖xe4 Penning: (uitschakelen verdediging en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ♖a1+ ♗g7 2. ♗xh7+ ♖xh7 3. ♖h1+ ♖g6 4. ♖h6# (koningsaanval: stukken erbij en toegang)
- 4) 1. ... ♗ce8 (1. ... ♗cd8? 2. ♕xg4 exf4) 2. ♕g3 (2. ♕xg4 exf4) 2. ... ♖h6 3. ♗xe5 ♖xf5 (verdedig tegen dubbele aanval)
- 5) 1. ... ♕a4+ 2. ♖c4 ♕b5+ 3. ♖b3 ♕xe2 (jagen en dubbele aanval: röntgenschaak)
- 6) 1. ... gxf6 Nodig omdat dameverlies dreigt. De f-pion heeft invloed op het centrum en de lichte verzwakking is lang niet dodelijk.
 1. ... 0-0 laat de dame (insluiten) na 2. ♕g5
 1. ... ♖xf6 laat een dubbele aanval toe 2. ♖h5+ ♖g6 3. ♖xc5
- 7) 1. ... b5 2. ♕xb5 a6 (of 2. ... ♗c5; 2. ... ♗b6 3. cxd5 ♗xb5 4. dxc6 kost een pion) (verdedig tegen penning)
- 8) 1. ... fxc3 (1. ... hxc3 2. ♖g1) Remise want patgevaar verhindert winst. Het gevaar is dat zwart zijn actieve koning overschat met het slaan met de h-pion. Hij verliest dan.
- 9) 1. ♕xd7 (1. c4 ♖xb5 (1. ... ♖d6 2. c5)) 1. ... ♖xd7 2. ♖xe4. Aan het eind van de slagenwisseling blijkt ♕b7 gepend te staan.
- 10) Tekening
- 11) 1. ♕d5 ♖xd5 (1. ... ♗xd5 2. ♖c8+ ♖xc8 3. ♗xc8+) 2. ♖xd5 ♗xd5 3. ♗c8+ (uitschakelen verdediging door onderbreken en weglukken+mat)
- 12) 1. ♗b8+ ♗c8 2. ♖b7 Kwetsbaarheid van de onderste rij uitbuiten.

14

- 1) 1. ♖a5+ ♖b8 2. ♖a6+ (jagen en dubbele aanval: paard)
- 2) 1. ♕d4 ♕g5 2. ♖xf8+ ♖xf8 3. ♕xe5 ♕xf4 4. ♕xf4 (penning: pen en tussenzet)
- 3) 1. ♖e7 ♖g8 2. ♗xf8+ (of 2. ♖h6+ ♖g7 3. ♗xf7+ ♖xh6 4. ♖h4#) 2. ... ♗xf8 3. ♖h6+ (koningsaanval: uitschakelen verdediging)
- 4) 1. ♗a7 (1. ♗xd7+ ♖xd7 2. ♖d3 f4 3. ♖e2 (3. ♖e4?? f3 4. gxf3 g3 5. hxc3 h3)) 1. ... f4 2. b7 (vrijpion verzilveren)
- 5) 1. ♗hf1 ♖b7 2. ♗f2 (verdedig tegen penning)
- 6) 1. g4+ ♖xg4 2. ♖h7# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 7) 1. ♗xb6 (1. ♗bxc3? ♗xc3 2. ♗xc3 ♗b1+) 1. ... axb6 2. d6 ♗d8 3. ♗xc3 (vrijpion verzilveren)
- 8) 1. ... ♗d8 2. ♕xd8 ♕xd1 3. ♕a5 ♕f6 (verdedig tegen vrijpion) (*Ris-Michielsen, Schagen 2003*)

- 9) 1. ♖e2. De zwarte loper moet f6 blijven dekken, maar na deze zet kan dat niet meer: 1. ... ♙xb2 2. ♜a2 ♙e5 3. d4
1. ♖d1. Goed idee alleen jammer dat zwart 1. ... d5 kan spelen. Zwart boft dat hij na 2. c3 ♙e5 3. d4 ♖xe4 kan spelen.
1. ♙g3. Na 1. ... ♖e8 kan zwart zo nodig zijn loper terugtrekken.
- 10) 1. ... ♙xd4 2. ♙xd4 e5 3. ♙xe5 ♙xe5 4. fxe5 ♙xh3
- 11) 1. ♙g5 ♖d7 2. ♙e7. Dame activeren wint snel. Het gewelddadige 2. ♙xd7 ♙xd7 3. ♙f6 is voorbarig.
- 12) 1. ♖xf7 ♖xf7 2. ♙g6+ ♖g8 3. ♜xe6 (uitschakelen verdediging: slaan+hout en een gepende stuk is geen goede verdediger).

15

- 1) 1. ... ♖e4! (1. ... g3? 2. h5 ♖g5 3. ♖xg3 ♖xh5 4. ♖f4 ♖g6 5. ♖e5 ♖f7 6. ♖d6 ♖e8 7. ♖c7 ♖e7 8. ♖xb6 ♖d6 9. ♖a7;
1. ... ♖e5!; 1. ... ♖f5? 2. ♖g3) (zetdwang voorkomen)
- 2) 1. ♜d5. Voorkomt dat zwart alle torens kan ruilen en voorkomt ♙xc4. Na 1. ... ♜xd5 kan wit kiezen met welke pion hij terugslaat. Wit moet wel voorkomen dat zwart zijn paard op d6 krijgt.
1. ♜xd6 ♜xd6 geeft zwart de d-lijn en de druk op c4 blijft.
1. ♙e2 ♜xd1 2. ♜xd1 ♜xd1 3. ♙xd1 ♙xc4 is echt fout.
- 3) 1. ♜a8+ ♖g7 2. ♜a7+ ♖f8 (2. ... ♖xf6 3. ♜f7#) 3. ♜f7# ♖wetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 4) 1. ♖d5 ♙xd5 2. cxd5 (2. ♙xd5 ♙xd5) (dubbele aanval voorkomen)
- 5) 1. ... ♙d7 (1. ... bxc6 2. ♙xc6+ ♙d7 3. ♙xa8+; 1... ♖d8 2. ♙a5+ b6 3. ♜xb6) 2. ♜c4 b5 (verdedig tegen een dreiging)
- 6) 1. ♜h1+ (1. ♙f8+? ♜xf8 2. ♜h1+ ♙h3+ en zwart blijft een kwaliteit voor) 1. ... ♖g8 2. ♙f8+ ♜xf8 (2. ... ♖xf8 3. ♜h8#)
3. ♖e7# (koningsaanval)
- 7) 1. ... ♙c3 2. ♙xc3 ♙xc3 (dubbele aanval: loper)
- 8) 1. ... ♙c1+ 2. ♙f1 ♖e3 3. ♖d1 ♙xd1 (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk)
- 9) 1. ♖xd5 (1. ♜d1? ♖xc3) 1. ... ♙xd5 2. ♜d1 (lokken en dubbele aanval: röntgenaanval)
- 10) 1. ... ♙xc3 2. bxc3 ♖xc3+ (lokken en dubbele aanval: paard)
- 11) 1. ... ♖g4+ 2. hxg4 ♜h1+ 3. ♖g3 ♜xh6 (verdedig tegen mat)
- 12) 1. ... ♖xc5+ 2. dxc5 ♙e4+ 3. fxe4 fxe4# (mat in drie)

16

- 1) 1. f5 gxf5 2. ♖xf5+ ♖h7 3. ♙f7+ Combi van onderbreken, dubbele aanval en mat
- 2) 1. ♙xd4 cxd4 2. ♖f6+ (uitschakelen verdediging door slaan en dubbele aanval: paard)
- 3) 1. ... ♜he8+. De enige zet die verhindert dat wit een paard op e4 zet of krijgt. Wit moet nu met de koning zetten en krijgt de loper een extra keuze: 2. ♖f1 (2. ♖e4 ♜xe4+) 2. ... ♙d1
1. ... ♙f5. Wit speelt 2. f3 en zet het paard op e4. Activiteit van de zwarte stukken is dan een stuk minder.
1. ... ♙h5. Wit zet zijn paard op e4 en rokeert. Wit heeft dan tijd zijn ontwikkeling af te maken.
- 4) 1. ... ♙xa3+ 2. ♖b1 (anders mat in twee) 2. ... dxc3 (niet bang zijn, niet elk aftrekschaak is dodelijk) 3. ♙xf5+ ♖f8 (koningsaanval)
- 5) 1. ... ♖xg3+ 2. ♙xg3 ♙xe4 (uitschakelen verdediging door wegllokken en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 6) 1. ... ♜a1+ (1. ... ♜h8 2. ♜a2 ♖xe3 3. ♜g5=) 2. ♖f2 ♜h1 3. ♖g2 ♖xe2 (3. ... ♜h2+ 4. ♖xh2 ♖xe2 5. h4 ♖xe3 wint ook; 3. ... ♜xh3? 4. ♜a2 ♜xe3 5. ♜a5 is remise) 4. ♖xh1 ♖xe3 5. h4 ♖f2 (elke koningszet wint, maar dit is de snelste. Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand stukken.
- 7) 1. ♜c7+ ♖b8 2. ♜xb7+ ♖c8 3. ♜b8# (3. ♙d7+ ♜xd7 4. ♜b8#) (jagen en dubbelschaak)
- 8) 1. ... ♖xe5 2. ♖xe5 ♙xb5 3. ♙b3
- 9) 1. f3 (1. ♙xd8 ♜xd8) 1. ... ♜xd1 2. fxe4 ♜xe1+ 3. ♖f2 (verdedig tegen (uitschakelen verdediging))
- 10) 1. d6 cxd6 2. ♙xf6 (uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 11) 1. ... ♖c5 2. ♙e3 ♖bd3+ (tussenzet)
- 12) 1. ♜c1 (1. ♖h2? ♖xf3+ 2. gxf3 ♙e5+; 1. ♙c1? ♖d3) (schaak opheffen)

17

- 1) 1. ... ♖d7 (verdedig tegen mat)
- 2) 1. ♖g5 h6 2. ♙g6 (koningsaanval)
- 3) 1. ... ♜xb4 2. ♙xb4 ♜xe3 (uitschakelen verdediging door wegllokken en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 4) 1. exd5+ ♖xd5 2. ♙e4+ ♖e6 3. ♙xc6 (lokken en dubbele aanval: röntgenschaak)
- 5) 1. ♜g8+ ♜xg8 2. ♙f6+ ♜g7 3. ♜d8# (mat in drie)
- 6) 1. d4+ ♖b7 2. ♙xf7+ (jagen en dubbele aanval: dame)
- 7) 1. ♙d5 ♙xd5 2. ♙f8+ ♙g8 3. ♙xf6+ (verdedig tegen dubbele aanval)
- 8) 1. ... ♜xf7 2. ♜g1 ♜c5 3. ♙g4 (verdedig tegen dubbele aanval door tegenaanval)
- 9) 1. ... ♜h3+ 2. ♖g2 ♜g8+ 3. ♖f1 (3. ♖f2 ♜f3+) 3. ... ♜f3+ 4. ♜f2 ♙h3+ 5. ♖e2 ♜xg1 (uitschakelen verdediging: wegjagen+hout)
- 10) 1. ... f5 (penning: aanval op een gepend stuk) Alleen zo houdt zwart materieel voordeel.
1. ... c4 Verkeerde tussenzet en sowieso onhandig om de pionstructuur te verzwakken en pionnen ongedekt te zetten. Op algemene gronden kun je dus de zet verwerpen als er een alternatief is. De d-lijn komt vrij. Na 2. ♙c2 f5 3. ♖f2 (of 3. 0-0-0 fxe4 4. ♜d4) 3. ... fxe4 4. ♜he1 d5 5. ♜ad1 gaan twee zwarte pionnen snel verloren.
1. ... d5? faalt op de zwakte van de onderste rij: 2. 0-0-0 dxe4 3. ♙xe4 ♖a6 (3. ... ♜xe4? 4. ♜d8+ ♜e8 5. ♜xe8#) 4. ♙xa8 ♜xa8 5. ♜he1

- 11) 1. ♖xc6 ♜xc6 (1. ... ♖xc6 2. ♞e5+) 2. ♜d4 (penning: aanval op een gepend stuk)
 12) 1. ♙g1 (1. h3 h5 2. ♙g1 ♙f3 3. hxg4 hxg4 4. ♙h2 ♙f2) 1. ... ♙f3 2. ♙f1 (verdedigen). Wit mag g3 niet verzwakken.

18

- 1) 1. ... ♜xe4 2. ♜xe4 ♙f5 3. ♜h4 (verdedig tegen dubbele aanval door tegenaanval)
 2) 1. ... ♙b7 (1. ... ♜be6 2. ♜xa6; 1. ... ♜xa7 2. ♞xb6 ♜a8 3. ♞c5) (verdedig door tegenaanval)
 3) 1. f7 ♙e7 2. ♙f3+ ♙xf7 3. ♙xg2 (vrijpion verzilveren)
 4) 1. ♜xd4! 1. ... exd4 2. ♞xh5 dxc3 3. ♙xc3 Wint een pion.
 1. ♜xe5 ♙xe5 2. ♞xh5 ♞f6 Wint geen pion vanwege de penning van ♜c3.
 1. ♜a4 Niet handig. Na ruil op b2 staat het witte paard slecht.
 5) 1. ♜b5+ ♜c5 (2. ... ♙c4 3. ♞d3#) 2. ♞e4# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
 6) 1. ♙c6 ♙d8 (1. ... ♜xc6 2. ♞xb7+ ♙d8 3. ♜xc6+) 2. ♙xb7
 7) 1. ♜xe4 fxe4 (1. ... ♜d1 2. ♞e5+) 2. ♞g4+ (dubbele aanval: dame en toegang)
 8) 1. ♞xb5 axb5 2. ♜ea3 (koningsaanval en toegang)
 9) tekening
 10) 1. ... ♙xe4 2. ♞xe4 ♙xc3+ (lokken en aftrekaanval)
 11) 1. ♜xd6+ ♙e7 2. ♞xd7+ ♙xd7 3. ♜xb7 (uitschakelen verdediging: slaan+hout en een gepend stuk is geen goede verdediger)
 12) 1. ♞f8+ ♜xf8 2. ♜xf8+ ♙h7 3. ♜f6+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

19

- 1) 1. ♜a4. Deze zet geeft zwart problemen. De loper kan niet spelen: 1. ... ♙b4 2. ♜b6 of 1. ... ♙d4 2. ♜xd4 exd4 3. ♜b6. Er dreigt slaan op c5 gevolgd door 3. ♜xe5 en na 1. ... ♞xc5 wint 2. ♜xe5 een pion (2. ... ♙xf2+ 3. ♜xf2 en ♙f6 hangt).
 1. d4. Een fatsoenlijke zet. Na 1. ... exd4 2. ♜xd4 moet zwart kunstmatig rokeren (Kf8 en Kg7). Wit ontwikkelt verder met Le3 en hij heeft voordeel maar veel minder dan na de paardzet.
 1. ♙e3. De minste van de drie. Na 1. ... ♙xe3 2. fxe3 ♞e7 kan zwart rokeren. Er zijn voldoende verdedigers aanwezig.
 2) 1. ♜c8 ♜d6 (1. ... ♞a3 2. ♞d8) 2. ♞c7) (insluiten)
 3) 1. ... ♜c3+ 2. ♜c2 ♜xc2+ 3. ♙xc2 ♞c3# (mat in drie)
 4) 1. d5 exd5 (1. ... e5 2. d3) 2. d4 (zetdwang)
 5) 1. ♙xc5+ ♜xc5 2. ♜b3 ♙xd5 3. ♜xc5 (3. cxd5? ♜e3) 3. ... bxc5 4. ♞xc5 (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk)
 6) 1. h7+ ♙h8 2. ♞f3 Sleutelvelden veroveren.
 7) 1. ♜b5+ ♙xb5 2. ♜a8+ ♙b6 3. a5# (verdediger weglokken, blokkeren) (Golubev 1999)
 8) 1. ... ♜e4 2. fxe4 (2. ♜xe4 fxe4 3. f4 ♜xf4) 2. ... ♙xe5+ 3. ♙h1 ♙xa1 Combi van uitschakelen verdediging door onderbreken en dubbele aanval.
 9) 1. ♜d7 ♞xd7 2. ♜f6+ (lokken en dubbele aanval: paard)
 10) 1. ♙g1 (1. ♙e3? ♜d5+ 2. ♙d4 ♜c4+ 3. ♙d3 ♜f4+; 1. ♙e1? ♜g2+ 2. ♙d1 ♜e3+ 3. ♙e1 ♜e2#) 1. ... ♜c1+ 2. ♙f2 (schaak opheffen en remise toestaan) Niet dom op winst spelen omdat dat verliest.
 11) 1. ♜g5 ♞f3 (1. ... ♜xf6 2. ♜xg4) 2. ♞g1 ♜xf6 (2. ... ♞xf6 3. ♜xh5+) 3. ♜g7+ ♙h8 4. ♜g8+ ♙h7 5. ♞g7# (koningsaanval met zware stukken)
 12) 1. ♜a8 ♞xa8 2. ♞xe5 ♞b7 3. ♞xe8# (uitschakelen verdediging: weglokken+hout)

20

- 1) 1. ♜e6+ ♙e7 2. ♜c5! (uitschakelen verdediging door blokkeren en vrijpion verzilveren) (Gorgiev 1929)
 2) 1. ♜f8+ ♙xf8 2. ♞e7+ ♙g8 3. ♞d8+ (magneet)
 3) 1. ♙d7+ ♙xd7 (1. ... ♙b8 2. ♙xf5; 1. ... ♜d7 2. ♜g8+ ♜f8 3. ♜xf8+ ♙d7 4. ♜xf5) 2. ♜g8+ ♙e8 3. ♜xe8+ ♙d7 4. ♜xe5 (lokken en dubbele aanval)
 4) 1. ♙f1 ♙e4 (ook na 1. ... ♜f6+ 2. ♙f5 ♜e4 3. ♙xh3 loopt wit geen gevaar) 2. ♙xh5 (2. ♙xh3? ♜xf4 3. ♙f1 ♜e6 4. ♙d3+ ♙e3 5. ♙f5 (5. ♙g3 ♜d4) 5. ... ♜c5) (verdedig tegen vrijpion)
 5) 1. ♜xd7 ♙xd7 2. ♙b6 (2. ♜xd7? ♜c8 3. ♜d8+ ♜xd8 4. ♙xd8 ♜d7) Combi van tweevoudige aanval, penning vermijden, tussenzet en weggagen+hout (Campora-Izquierdo, Asuncion 2003)
 6) 1. e5 ♙xf3 2. exd6+ (uitschakelen verdediging: slaan+hout en tussenzet).
 7) 1. ♜c2 (1. ♙c2+? f5 2. ♙xg2 d3) 1. ... ♜xc2 2. ♙xc2+ f5 3. ♙xg2 Klein plan
 8) 1. d5 a6 2. ♞xc4 ♜e5 3. ♞xd4 met gelijke kansen. Beide slagzetten verliezen:
 1. ♞xf5 1. ... ♜xd4 2. ♞e4 ♜f6
 1. ♞xb7 ♜xd4 2. ♜a3 ♜b8 3. ♞a6 e5
 9) 1. ... ♜xe2+ 2. ♞xe2 (2. ♙xe2 ♞e6+ uitschakelen verdediging door weggagen+hout) 2. ... ♜e4 (penning: kopstuk lokken en pen)
 10) 1. ♜g5 (1. ♜f6+? ♙xf6+) 1. ... ♜f6 2. ♙xh7+ ♙h8 3. ♞xf8+ (koningsaanval - aftrekaanval)
 11) 1. ... ♜d2+ 2. ♙g1 ♜f1# (jagen en dubbelschaak)
 12) 1. ... ♜a3+ (1. ... ♜c3+? 2. bxc3) 2. bxa3 (2. ♙a1 ♜xb5) 2. ... ♜c3+ (uitschakelen verdediging door weglokken en dubbele aanval: paard)

21

- 1) 1. ♖e2+ ♜xe2 2. ♚e4+ ♜f2 3. ♚e2# (lokken en aftrekaanval)
- 2) 1. ... ♚c1+ 2. ♚xc1 ♖xc1+ 3. ♜b1 ♖xe3 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 3) 1. ... ♖g1+ 2. ♜xg1 ♙xg1 (verdedig tegen mat)
- 4) 1. ♜c3+ ♜a3 (1. ... ♖xh2 2. ♚a4#) 2. ♖a2+ ♜xa2 3. ♚a4# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 5) 1. ♖a7+ ♜c8 2. axb7+ ♜xb7 3. ♖a8# (mat in drie)
- 6) 1. ... ♜d4 2. ♚fe1 (2. e4 ♖e6) 2. ... e4 Paard activeren is juist. Zwart wint wat tijd.
 1. ... ♚fe8 Goede ontwikkelingszet maar wit maakt ♜d4 minder aantrekkelijk met 2. Le3.
 1. ... b6 Goede ontwikkelingszet maar wit maakt ♜d4 minder aantrekkelijk met 2. Le3.
- 7) 1. ... ♖g4+ (1. ... ♜e2+ 2. ♙xe2) 2. ♜h1 ♜e2 (koningsaanval, verzwakking uitbuiten)
- 8) 1. ... ♜xe2+ 2. ♖xe2 ♙xh6 3. ♖e5 (weglokken en dubbele aanval: dame) (*Afek-Katz 1977*)
- 9) 1. ... ♜g2 (1. ... ♜e4? 2. ♚f2) 2. ♜e1 ♜xf4 (schaak opheffen). Op gevoel ga je niet verder het vijandelijke kamp in. Goed rekenen is dan vereist.
- 10) 1. ♜e6 ♜d8 2. ♜d5! ♜xd7 3. b6 ♜c8 4. ♜c6 (pat vermijden – standaardwinst)
- 11) 1. ... ♚xf5 2. ♚xf5 ♖e4 (2. ... ♖d1 3. ♚b2 ♖c1 4. ♚a2 ♖b1) (lokken en dubbele aanval: dame)
- 12) 1. ♚xg6+ ♜xg6 (1. ... ♜f8 2. fxe5 ♜xf2+ 3. ♜g1) 2. fxe5 (tussenzet)

22

- 1) 1. ... ♚xb2+ (1. ... ♖e7 2. ♖xg7#) 2. ♜xb2 ♖e7 (verdedigen)
- 2) 1. ♚g6 fxg6 2. ♚xh6+ gxh6 3. ♖xh6# (koningsaanval - uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 3) 1. ♖c3. Actieve dame op de lange diagonaal handhaven, zeker niet met de verzwakking g6.
 1. b4. Wint een pion, maar die staat wit achter dus dames laten ruilen is niet aan te raden: 1. ... ♖xf6 2. ♜xf6+ ♜f8 3. ♜xh7+ ♜g7.
 1. ♖xd8. Niet een actieve dame ruilen.
- 4) 1. ... ♙a4 2. ♖f4 (2. ♖c3 dekkingszet zou enige zet zijn als de zwarte koning op g8 zou staan, nu onnodig) Batterij opzetten.
- 5) 1. ♜d2 ♖xd7 (1. ... ♖e7 2. ♜f5+) 2. ♚d3+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 6) 1. ♜e4 ♖xd4+ (1. ... ♜g4 2. ♜f6+) 2. ♜f2+ (dubbele aanval: paard)
- 7) 1. ♜xe4 (1. ♖xf6 gxh6) 1. ... ♖xd4 (1. ... dxe4 2. ♖xe4+) 2. ♜f6+ (batterij opzetten en dubbelschaak)
- 8) 1. ... ♖a6+ 2. ♜c7 ♚f7+ (jagen en dubbele aanval: röntgenschaak)
- 9) 1. ♖g5 e6 2. ♖xg4 (uitschakelen verdediging: wegjagen+hout en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 10) 1. ♚e3 ♙d6 2. ♚fe1 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 11) 1. ... b4 (1. ... ♙xf3? 2. ♙xc5) 2. ♖xb4 ♙xf3 (lokken en aftrekaanval)
- 12) 1. ... f6 (1. ... ♚xf2+ 2. ♜e5 ♜e7 3. ♚g7 ♚f3 4. e4) 2. ♚xh5 ♚xf2# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand stukken.

23

- 1) 1. ... ♖c6+ 2. ♜xg5 ♖c1+ (dubbele aanval: röntgenschaak)
- 2) 1. ... ♖h4+ 2. ♖xh4 ♜f3+ (verdedig tegen mat)
- 3) 1. ♜e2! (zetdwang – winnend aftrekschaak volgt)
- 4) 1. ♚xd8+ ♚xd8 2. ♖g4 ♜e5 (uitschakelen verdediging: wegjagen+mat)
- 5) 1. ♖h3+ ♚xh3 2. ♙xb5 (verdedig tegen penning)
- 6) 1. ♙c6+ ♜f8 2. ♚xb2 (wegjagen verdediger en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. c4 ♖xc4 (1. ... ♖d4 2. ♖e6+ (vrijwel ‘alles’ wint) 2. ... ♜g7 3. ♖xe7+ ♜h6 4. ♜d6+ ♜h6 5. ♜f5+) 2. ♙b2+ e5 3. ♙xe5+
- 8) 1. ♜b3 ♚f3+ (1. ... ♚d1 2. ♚c2+ ♜b1 3. ♜c3+; 1. ... ♜d1 2. ♜c3+ ♜e1 3. ♚e2#) 2. ♜c3 ♚f1 3. ♚c2#
- 9) 1. ♖h3 Pion terugwinnen is het best. Na 1. ... ♜h8 2. ♚xf5 ♚g8 staat wit wat actiever.
 1. ♚f3 Stukken erbij halen is een goed idee maar na 1. ... f4 2. ♚h3 ♖f5 heeft zwart voldoende verdedigers.
 1. ♖h5 Wit wil de loper erbij halen maar na 1. ... f4 lukt dat niet meer.
- 10) 1. ♜f6+ (1. ♖h6? f6) 1. ... ♜g7 2. ♖g5+ ♜h8 3. ♖h6
- 11) 1. ♜e5 (1. ♜e4? g3 2. hxg3 ♜xg3; 1. ♜e6 ♜g2 2. ♜f6 ♜xh2) (*Dvoretsky-Klovans, Tiflis*)
- 12) 1. ... ♖d2+ 2. ♜f1 ♖d1+ 3. ♚xd1 ♚xd1#

24

- 1) 1. ... ♜h8 (1. ... ♜f7? 2. ♖g6+ ♜e7 3. ♖xg7+ ♜d6 4. ♖xd4+) 2. ♜g6+ ♜xh7 3. ♜xf8+ ♜g8
- 2) 1. ♖xb8 ♜xb8 2. ♜c7+ ♜f8 3. ♜xe6+ (veldruiming en dubbele aanval: paard)
- 3) 1. e5+ fxe5 2. ♖f8# (uitschakelen verdediging door blokkeren) (*Nikolova-Chardin, Cappelle 2011*)
- 4) 1. ♚h8+ ♜xh8 2. ♖d4+ (magneet)
- 5) 1. ♖d4 (1. ♖d7? ♖xh5) 1. ... f6 2. ♖c4+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 6) 1. ♜g4 ♖d8 2. e5 ♜h8 3. ♜f6 (koningsaanval, stukken erbij)
- 7) 1. ... ♜f6 2. ♚xd5 ♚b7+ 3. ♜g8 ♚b8+ 4. ♜h7 ♚b7+ (verdedig door eeuwig schaak)
- 8) 1. ... ♜xc3 2. ♖xc3 b5 3. axb5 axb5 (penning: staartstuk lokken en aanval op een gepend stuk)
- 9) 1. ... ♜h5. Na 2. ♜xe8 ♜xf4 is het paard ingesloten. Beter is 2. ♙e5 ♜xe5 3. ♜xe5 ♖xc7 waarna alle witte actieve stukken stuk voor stuk verdwijnen. Het paard moet ook snel terug.
 1. ... e5. Kost na 2. ♜xe8 een kwaliteit. Het paard ‘ontsnapt’ met een ruil op f6.

1. ... ♔d7. Geen oplossing. Wit slaat op e8.
- 10) 1. ... ♖fxe4 2. b4 ♗d6. Dat maakt het slaan op e4 correct. Nog een mogelijk vervolg 3. ♗b2 (3. ♕f1 ♗e6 4. ♗xe5 ♗d4 5. ♖b1 ♗c2 6. ♖e2 ♕f5) 3. ... ♗xc4
- 11) 1. ... ♖c2 (1. ... ♖a2? 2. ♖e4; 1. ... ♖d3 2. ♖d1) 2. ♗d2 (2. ♖d1 ♗xe3) 2. ... ♗xe3 3. ♖xe3 ♖xd2 (jagen en uitschakelen verdediging: slaan+hout) (*Thorell-Svensson, Jonkoping 1988*)
- 12) 1. ♖b3 ♗f3+ 2. ♖xf3 Aftrekaanval waarbij het kopstuk een dreiging verhindert.

25

- 1) 1. ♗b6+ axb6 2. ♖c1 ♖c8 3. ♖xc8+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 2) 1. ♖f3. Dame activeren leidt tot groot voordeel: 1. ... f5 (1. ... ♕f5 2. g4; 1. ... e6 2. ♖f6) 2. ♖h3
1. ♕b3. Goede zet al kan zwart nu met 1. ... ♗c7 en ♗d5 wat stukken richting koning spelen.
1. a3. Bederft niets. Het wil zwart verleiden om 1. ... ♖xb2 2. ♗a4 te spelen.
- 3) 1. ♗e7+ ♖xe7 2. ♖xf5 (uitschakelen verdediging): weglokken, onderbreken en toegang
- 4) 1. ... c4 2. bxc4 (2. ♕e2 c3 richten en dubbele aanval: pion) 1. ... dxc4 (aftrekaanval) 2. ... dxc4 3. ♕e4 ♗xe4 4. ♗xe4 c3)
- 5) 1. ... d5 (1. ... e1♖? 2. b8♗#) 2. b8♖ ♖b4+ 3. ♖xb4 axb4 4. ♕xe2+ ♗b7 (verdedig tegen mat)
- 6) 1. ♗g3 ♖g5 (1. ... ♖h3 2. ♗f5+ richten en dubbele aanval: paard) 2. f4 aanval op een gepend stuk en dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) tekening
- 8) tekening
- 9) 1. ... ♗h8 2. ♖e5 f6 andere zetten helpen niet (2. ... ♕xe5 3. f6; 2. ... ♖g8 3. ♖xg8+)
- 10) 1. g4 ♖h6 2. ♕f5 (penning: uitschakelen verdediging en aanval op een gepend stuk)
- 11) 1. ♗c5+ ♗a5 2. ♖b7 ♕e7 3. b4# (mat in drie)
- 12) 1. ... b5 2. ♖xb5 ♖b8 (lokken en dubbele aanval: röntgenaanval)

26

- 1) 1. ... ♖b4 (1. ... ♖b5 2. g5+ ♖xg5 3. ♖c6+) (verdedig tegen mat)
- 2) 1. ♖xb7 ♖xb7 2. ♖a8+ ♗e7 3. ♖a7 (vrijpion verzilveren)
- 3) 1. ♕e6 ♖xe6 (1. ... ♗xe1 2. ♕xg4 ♖xe2 3. ♕xe2) 2. ♖xd2 (2. ♖xe6?? ♖xh2#) (verdedig tegen penning)
- 4) 1. ♖c4. Ruilen ja of nee is de keus. Nee! Zwarte koning staat nog in het midden en de damezet wint een tempo en nog een tempo na 1. ... ♖c7 (1. ... ♕d7 2. ♗g5) 2. ♗b5
1. ♖e2. Is zeker nog wat na 1. ... ♖c7 2. ♗b5 en 3. ♗d6+. Wit staat goed maar heeft te weinig stukken in de aanval om direct te winnen.
1. ♖xd8+ ♕xd8) (penning: aanval op een gepend stuk)
- 5) 1. ♖d7 ♖e4+ 2. ♗h2 ♖e7 3. ♖xe7 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 6) 1. ♖xd2 ♕xd2 2. ♗f6+ (uitschakelen verdediging: weglokken en dubbele aanval: paard dankzij een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 7) 1. ♖g8+ (1. Ld5 Txd5! 2. Lf8 Td7!; 1. ♖xf2? ♖d1+ 2. ♖f1 ♖g2#) 1. ... ♖xg8 2. ♕xg8+ ♗xg8 3. ♖xf2 (verdedig tegen mat – aanvaller ruilen)
- 8) 1. ♕e3+ g5 2. ♕c5 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning en verzwakking uitlokken
- 9) 1. ♕c4+ ♗h8 2. ♗xh7 ♖g6 3. ♗xf8 (koningsaanval): toegang)
- 10) 1. ♖e7+ ♗d8 2. ♖e8+ (2. ♗xe6+ ♖xe6+) 2. ... ♖xe8 3. ♗xe6# (dubbelschaak en weglokken verdediger)
- 11) 1. ♖d7 (1. g4 ♖xh3 2. ♖xh3 ♖d1+ 3. ♗g2 ♕f1+) 1. ... ♖g5 2. h3 of 2. ♖xd8+ (verdedig tegen mat)
- 12) 1. ... ♕e6 2. ♖g3 (2. ♕xc7 ♕xh3) 2. ... ♖d8 dekt f6.

27

- 1) 1. ♖h4 ♗f6 2. ♖xd6 (2. ♖xf6 ♖xf6)
- 2) 1. ♕b2+ ♗g8 2. ♕f6 (2. ♕d4? ♖d8)
- 3) 1. ♖xh7+ ♖xh7 2. ♕f6+ ♖xf6 3. ♖xf6+ (koningsaanval: toegang)
- 4) 1. b4 (1. ♖1e3? b4 2. ♗b3 b5) 1. ... g2 (1. ... ♖c8 2. ♖1e3 ♖c7 3. ♖c3+) 2. ♖1e3 g1♖ 3. ♖c3#
- 5) 1. ♖a1+ ♗a4 2. ♖xa4+ bxa4 3. ♕c4# (mat in drie)
- 6) 1. ♗b5 cxb5 2. ♖c2+ (uitschakelen verdediging door weglokken en dubbele aanval: dame)
- 7) 1. dxc6 (de pijl in het diagram geeft de zwarte laatste zet aan) Wit moet de stelling openen met 1. ... bxc6 2. ♖xd6 ♕e6 3. ♖xc6 (wint ook een pion). Ook zonder pionwinst zou openen van de stelling juist zijn.
1. b5 ♗c7 2. 0-0 Met dichtschuiven behoudt wit een goede stelling maar in een gesloten stelling is het moeilijker verder komen.
1. ♖b1 Afwachten of dichtschuiven uitstellen heeft weinig zin: wit kan niet op c5 slaan en ♗a6 activeren.
- 8) 1. ... ♕c4 2. ♖xc4 (2. ♗d5 ♕xe2 3. ♗xe7 ♕xb2; 2. ♖e3 ♗g4) 2. ... ♕xc3# (baanruiming, weglokken en dubbelschaak)
- 9) 1. ♗a7 (1. ♗b6? ♕e3; 1. ♗e7? ♗f8 2. c7 ♗xe7) 1. ... e5 (1. ... ♕e3 2. c7 (2. fxe3? ♖d2+ 3. ♗f1 ♖c2)) 2. c7 ♖e8 3. c8=♖ ♖xc8 4. ♗xc8 (vrijpion verzilveren)
- 10) 1. ♖xh4+ ♗g5 2. f4+ ♗xh4 3. ♖h7+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand stukken.
- 11) 1. b3 (1. b4? a5; 1. ♗b6? ♗d5; 1. ♗c6? ♗e5) 1. ... ♗e5 (1. ... ♗d7 2. ♗b6) 2. b4. Wit moet na het slaan van de a-pion een sleutelveld (kunnen) bezetten. Eerst afhouden. (*Faucher 2004*)
- 12) 1. ♖xe5 fxe5 2. ♕xe5 e6 3. ♕xg7 (dubbele aanval met twee stukken door toegang)

28

- 1) 1. ... ♖e4 2. ♖xe4 (2. ♗a1 ♜xg6) 2. ... ♜xg3 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 2) 1. ... ♜g3+ 2. ♗xg3 ♜g7+ 3. ♗f3 ♜g4# (magneet)
- 3) 1. ... ♗xd4 2. ♜xd4 ♜xg5 3. ♜c5+ Zwart moest bijtijds zien: dat de toren op f8 ongedekt komt te staan en de koning op de c-lijn een beschermer minder heeft. Klein plan - Stuk actief: dame paard
- 4) 1. ... ♜b5! (2. ♖e2? ♜c5) Dame actief neerzetten en het paard helpen.
1. ... ♗d3+ 2. ♗f1 ♜b5 3. ♜e2 Wit is er veel beter vanaf gekomen dan bij de vorige zet.
1. ... a5 Wit kan 2. d3 spelen en na 2. ... ♜b5 gewoon 3. ♗e3. Zwarte voordeel weg.
- 5) 1. d6 (1. ♜b2? ♜f8) 1. ... ♜e3 (1. ... ♜xd6 2. ♖c4+; 1. ... ♜e6 2. ♜b2) 2. ♜b2 (koningsaanval: de lange diagonaal benutten)
- 6) 1. ♗d7 ♜f7 (1. ... ♜f7 2. ♗xf8) 2. ♗c5 (richten en dubbele aanval: paard)
- 7) 1. ♗b6+ ♗d8 2. ♜c1 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Een moeilijk dekbare dreiging.
- 8) 1. ... ♜f3+ 2. ♖f4 ♜h3+ 3. ♜g4 ♜d3# (uitschakelen verdediging: blokkeren)
- 9) 1. ♗g3 (tot verlies leidt 1. ♗g1? ♜d1+ 2. ♗h2 (of 2. ♜e1 ♗e2+ (slechts remise is 2. ... ♜xe1+? 3. ♗h2 ♜e5+ 4. g3 f4)) 2 ... ♗f3+ 3. gxf3 ♜xd8) 1. ... ♜g4+ 2. ♗h2 ♜h5+ met eeuwig schaak (schaak opheffen). Rekening houden de mogelijkheden en denken dat na 1. ♗g1 zwart ook wel eeuwig schaak moet geven.
- 10) 1. ♜xd7 ♜xd7 2. ♗c5 ♜c7? 3. ♗xe6+ (uitschakelen verdediging: wegjagen+hout)
- 11) 1. ♗a6 ♗c6 2. ♗b4+ (vrijpion verzilveren)
- 12) 1. ♗d8 (1. ♗d4? ♜e5) 1. ... ♗g8 (1. ... ♜a5 2. ♜f8+) 2. ♗e6 h6 (2. ... ♜a5 3. ♜f8#) 3. ♗xc5 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand stukken. ♖eidt tot een winnende dubbele aanval.

29

- 1) 1. ♜xf7 ♜xf7 2. ♗xd6+ (lokken en dubbele aanval: paard)
- 2) 1. ... ♗g8 Zwart ruilt zo de lopers van de zwarte velden. Na 2. gxf6 Pxf6 3. f5 springt het paard via g4 naar e5. Kansen voor beide partijen.
1. ... ♖xc3 Niet de eerste keus want na 2. ♜xc3 d5 3. ♖g7 is de witte loper heel sterk.
1. ... ♖d4+ Na 2. ♗xd4 ♗xd4 (2. ... cxd4 3. ♗b5) 3. ♖g7 komt de loper tot leven.
- 3) 1. ♗e5! (1. ♗d5? ♗b4 2. ♗d4 ♗a3 3. ♗d5 ♗xa2 4. ♗c6 ♗b3) 1. ... ♗b4 2. ♗d5. Prachtig. Wit moet een omweg nemen om verder te komen. (Conrady 2004)
- 4) 1. ♗h5 ♜c8 2. ♗xg7 (2. ♖xg7)
- 5) 1. ♜f8+ ♗xf8 2. ♜f2+ (verdedig tegen mat)
- 6) 1. g4 g6 2. h4 (2. ♜e3? ♜xf5) (verdedig tegen penning)
- 7) 1. ♜h8+ ♖xh8 2. ♜g8+ ♗e7 3. ♜e8# (mat in drie)
- 8) 1. ♖xg4 ♖xg4 2. f4+ (uitschakelen verdediging en dubbele aanval: pion)
- 9) 1. ♗g5+ ♗g8 2. ♗e6 ♗f7 3. ♗g5+ (remise door eeuwig schaak)
- 10) 1. ... ♜e1+ 2. ♗h2 ♜cc1 3. ♜g6 h4 Wit loopt mat.
- 11) 1. ♜h2+ ♗g6 2. ♜g2+ ♜xg2 3. g8♜+ (jagen en lokken en röntgenschaak)
- 12) 1. d7+ ♗f7 2. d8♗+ Remise door onvoldoende materiaal. (Akobija 1987)

30

- 1) 1. ... ♗xe2 2. ♜xd8+ ♜xd8 (aftrekaanval)
- 2) 1. ... ♗c3 2. ♜e1 (2. ♖xc3 ♗e3+) 2. ... ♗xb1 (dubbele aanval: paard) (uitschakelen verdediging door weglukken)
- 3) 1. ♖xd4+ ♖xd4 2. b4+ ♗d6 3. ♗xd4 ♗e6 4. b5 (vrijpion verzilveren)
- 4) 1. ♖d3 ♗e8 2. ♖b5+ ♗f8 3. ♜h8# (aftrekaanval en kopstuk richten)
- 5) 1. ... ♜h3 2. ♜f8 ♜h8 (verdedig tegen vrijpion)
- 6) 1. g6 ♖xg6 2. ♖xg6 (koningsaanval: uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 7) 1. ... ♗xe5 2. d7 ♗f4+ 3. ♗c4 ♗e6 (verdedig tegen vrijpion)
- 8) tekening
- 9) 1. ... ♜d8 2. fxe6 De nieuwe vrijpion op de d-lijn is niet te stoppen
- 10) 1. ♗f3 Paard activeren. Zwart staat machteloos tegen ♗e5 of ♗g5.
1. ♜fe1. De toren activeren is te langzaam. Zwart heeft voldoende verdedigers na 1. ... c4 2. b4 ♜e8. Het punt f7 is het kwetsbare punt en daar moet wit op spelen.
1. c4. Zwart brengt als een haas de dame in de verdediging met 1. ... ♜b4 2. ♗f3 (2. ♜fe1 ♜e8) 2. ... ♜b6. De d-pion is niet zo van belang als je een stuk voorstaat.
- 11) tekening
- 12) 1. ♜f7+ ♖xf7 2. ♗e8+ ♗f5 3. ♗xg7# (mat in drie door toegang, dubbelschaak en jagen)

31

- 1) 1. ... ♗xg5 (1. ... dxc4? 2. ♜a4) 2. ♗xg5 dxc4 (lokken en aftrekaanval) (uitschakelen verdediging)
- 2) 1. ♖f6 g6 2. ♜e3 (2. ♜g5? ♗c5) (koningsaanval)
- 3) 1. ♜e6+ ♗c7 2. ♜d6+ ♗c8 3. ♜d8# (mat in drie)
- 4) 1. ♖f3. Zwart wil c5 doorzetten (ineens kan dat nog niet) maar na een zet als ♜c7 wel. Witte centrum aantasten en ♖b7 activeren. Na de loperzet lukt dat niet zo maar: 1. ... ♜c7 2. ♖f4 ♖d6 3. ♜c3 en 3. ... c5 faalt op 4. dxc5. Hoef je allemaal niet van te voren te zien, wel is fijn als je aanvoelt dat de loper naar f3 moet.

1. ♔f4. Kan ook maar een beetje zonde van de loper. Na 1. ... ♖xe4 2. ♜xe4 blijft wit een tikje actiever staan.
1. ♔d3. Zwart kan kiezen 1. ... ♜c7 2. ♔f4 ♔d6 is normaal. Ineens 1. ... c5 kan ook want 2. dxc5 ♜c7 redt. Geen van de zetten is echt slecht.
- 5) 1. ... ♜b1+ 2. ♖xb1 c1♖+ (veldruiming en dubbele aanval: paard)
- 6) 1. ... ♔xc4 2. ♖a4 ♜a6 Zwart profiteert van de penning, wit ontpent met aanval op de dame en dekt ♔b2 en zwart redt met de tegenaanval op ♖a4.
- 7) 1. c4 ♔xc4 (1. ... ♖c3 2. cxd5+ kost een stuk) maar 2. ♔e4+ is nog erger. Wit lokt de loper weg.
- 8) 1. ♜f4 (1. ♖h1 ♜d2) Gemene stelling omdat koningsaanval voor de hand ligt. Het is eenvoudige stap 2 (penning: pen)
- 9) 1. ♜c3+ ♖b7 2. ♔f3+ ♖a7 3. ♜c4 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Aanval in het eindspel kan ook.
- 10) 1. ♖h8 (1. ♖f8 ♖f6 2. ♖g8 ♖e5 3. ♖g7 ♖f4) Afhouden voorkomen. (*Selman 1939*)
- 11) 1. ... ♖xe4 2. ♔xd8 ♖c5 Ontpennen en tussenzet.
- 12) 1. ♜f8+ ♜e8 2. ♜e7 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning en onderste rij uitbuiten. (uitschakelen verdediging)

32

- 1) 1. ... ♜xd1 2. ♖xd1 (2. ♜xd1 ♔xc3 is aftrekaanval) 2. ... ♔e7 (aftrekaanval leidt tot röntgenaanval) Kopstuk dekt staartstuk.
- 2) Zwart staat actief, penning van ♖c3 is prettig. Twee zetten steken er bovenuit. De stelling moet wel open.
 1. ... d5. In een betere stelling is het goed om de tegenstander op meer punten aan te vallen. Zwart verhoogt de druk op e4, kan de d-lijn eventueel openen. Slaan kan niet 2. exd5 ♔h3 3. g3 ♜f6 en 2. ♖h1 dxe4 en a5.
 1. ... d6 2. ♖h1 f5 zet wit onder druk.
 1. ... ♜h6. Het goede idee op het verkeerde moment omdat de dreiging ♔h3 uit de stelling is. Na 2. ♜e1 is 2. ... f5 weer het juiste plan.
- 3) 1. ♜f7 (1. ♜h4+ ♜xh4 2. gxh4 ♜g8) Rekening houden met de mogelijkheden van de tegenstander. Nu kost 1. ... ♜g8 2. ♜xd7 gewoon een stuk.
- 4) 1. ♜g4+ ♖f2 2. ♜h4+ (afwikkelen naar een pionneneindspel)
- 5) 1. ♔g7+ (1-0) 1. ... ♖xg7 2. ♜xg5+ ♖h8 3. ♜xf6# (magneet) (*Spasov-Erturan, Izmir 2002*)
- 6) 1. ... ♜c1+ 2. ♖g2 ♜d1 (verdedig tegen vrijpion)
- 7) 1. ... ♔b4 2. ♖xd5 ♖d4 (aftrekaanval)
- 8) 1. ♔b5 (aftrekaanval en een gepend stuk is geen goede verdediger). 2. ♜c8# is een dreiging.
- 9) 1. ♔a4+ ♖d8 2. ♜g5+ ♖c8 3. ♖e3 (verdedig tegen mat door tegenaanval)
- 10) 1. ... ♔e6 2. ♔xe4 (2. ♜g5 ♜h4) 2. ... ♜xd4+ (verdedigen door tegenaanval - penning)
- 11) 1. ... f1♖+ 2. ♖h3 (2. ♖h1 ♜g1#) 2. ... ♜h8+ 3. ♖g4 ♖e3+ (jagen en dubbele aanval: paard)
- 12) 1. ... ♜c1+ 2. ♔b1 ♔d4+ 3. ♜xd4 ♜c3# (uitschakelen verdediging door blokkeren)

33

- 1) 1. ♜e2 ♔c3 2. ♜c2 (2. ♜e3 2. ... ♔b2 3. ♜b3) (insluiten)
- 2) 1. ... ♜g3 2. hxg3 ♖e2+ 3. ♖h2 ♜h5# (koningsaanval en toegang)
- 3) 1. e4+ ♖xe4 2. ♜e6+ ♖d5 3. ♜e5# (lokken en jagen en mat in drie)
- 4) 1. ... ♜h5 Dame actief houden. Het is gemakkelijk te zien dat 2. ♜f4 ♔e5 niet gaat. Zwart gaat met zetten als ♔e5 en f5 verder. De witte lichte stukken staan op de damevleugel te niksen.
 1. ... ♜f6. Dameruil vermijden is goed maar de dame staat de koper en de f-pion in de weg.
 1. ... ♜xg3+. Is goedgekeurd als 2. hxg3 ♔xc3 3. bxc3 ♖e2+ van te voren is gezien.
- 5) 1. ♖xb6 ♜xb6 2. ♜xc8 (2. ♔xb6 ♜xb6+ met schaak) (*Ris-Swinkels, Nijmegen 2001*)
- 6) 1. ♖xf7 (1. ♖b5 ♜d5) 1. ... ♜xd4 2. ♖xh6+ ♖f8 3. ♜c8+ (verdedig tegen penning door tegenaanval)
- 7) 1. ♜h5+ ♖g3 2. ♜h2+ ♖g4 3. ♜xd6 (jagen en dubbele aanval: röntgenschaak)
- 8) 1. ... b5+ 2. ♖a3 (2. axb6 ♜a2+ 3. ♖b5 ♜xa8) 2. ... ♜b3+ 3. ♖a2 ♜b2+ (verdedig door eeuwig schaak)
- 9) 1. ♖f6 ♜f1+ 2. ♜xf1 ♜xe8 3. ♖xe8 (uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 10) 1. ... ♜cd8 2. ♜c4 ♜d7 (penning: aanval op een gepend stuk)
- 11) 1. ... ♜f1+ 2. ♖e3 ♜c1+ 3. ♖f2 ♜xf4 (eeuwig schaak vermijden) (*Delleman-Miedema, Schagen 2003*)
- 12) 1. ... ♖f8 (1. ... ♖h7? 2. ♖f5; 1. ... ♖h8? 2. ♖f5) (schaak opheffen en verhinderen dat er aanvallers bijkomen)

34

- 1) 1. f8♖+ (1. f8♜ ♔e2+) 1. ... ♖g7 2. ♖e6+ (verdedig tegen met minorpromotie en pat) (*Kivi 1935*)
- 2) 1. ♖d4 ♜xa2 2. ♜c1 (insluiten)
- 3) 1. d7+ ♖xd7 2. ♜g7+ ♜xg7 3. hxg7 f2 4. ♖g2 a3 5. g8♜ (vrijpion verzilveren)
- 4) 1. ♜a5+ ♖e6 2. ♜xg5 met remise. Verleidelijk is 1. ♖e2 met hoop op winst maar 1. ... ♖c4 2. ♜a4+ ♖b3! 3. ♜a5 ♜g3 is (nog) geen remise.
- 5) 1. ... d5. Houdt een wit stuk van d5 weg. De twee pionnen beheersen het centrum zonder dat ze zwak zijn. (*Bernauer-Schlenker 1975*)
 1. ... ♜d7 2. ♖d5 is een stuk minder goed.
 1. ... h6 Onnodig het paard doet geen kwaad. Na 2. ♖ge4 ruilt wit een paard en heeft controle over d5
- 6) 1. ♔a7 (jagen en dubbele aanval: paard)
- 7) 1. ♜g4 Kwetsbaarheid uitbuiten, geen verdedigers.

- 8) 1. ... ♔f2 2. ♕xf2 ♖xh2+ 3. ♜xh2 ♞g2# (koningsaanval - onderbreken)
- 9) 1. ♜c2! (1. ♖xf2? pat) 1. ... f1♞ 2. ♜b4# (pat vermijden)
- 10) 1. ... ♖d3 2. ♕xd3 ♞c3# (uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 11) 1. b5! a5 2. ♞c2+! ♜xc2 Verdedig door pat (*Kovalenko 2000*)
- 12) 1. ♖xd8 (1. ♜f5? ♖xd3 2. ♖xd3 ♕f8) 1. ... ♕xd8 2. ♜f5 c5 3. ♜g7 (uitschakelen verdediging en penning: aanval op een gepend stuk - kruispenning)

35

- 1) 1. ♖a6+ ♜b2 2. ♖a7 (penning: staartstuk jagen en aanval op een gepend stuk – kruispenning)
- 2) 1. ... ♖f8 2. ♜xd6 ♞h3 (koningsaanval)
- 3) 1. ... a5 2. ♞a3 b4 3. ♞a4 bxc3 (jagen en dubbele aanval: pion)
- 4) 1. ♜xe5? (1. c3) 1. ... ♜xe5 2. ♞xh5 ♕g4 (insluiten)
- 5) 1. c5 ♞xc5 2. ♖c1 (lokken en dubbele aanval: röntgenaanval)
- 6) 1. e8♞ (1. ♜d7 ♖a8+) (pat vermijden)
- 7) 1. ... ♜f5 2. g4 ♕e7 3. gxf5 ♕xg5 (insluiten) (uitschakelen verdediging) (*Sverre 2000*)
- 8) 1. ♜e3 ♖d5 2. ♕f2 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 9) 1. ... ♜f8. In het eindspel moet de koning meespelen en hier houdt de koning ook nog de toren van de zevende rij af.
1. ... f6. Onnodig tegenspel toelaten. Wit kan zijn toren activeren en heeft meer spel van in de vorige variant. 2. ♖e7 a5
1. ... h6 laat ook de witte toren te gemakkelijk binnenkomen: 2. ♖e8+.
- 10) 1. ♕xf6 ♕xf6 2. a7 (vrijpion verzilveren)
- 11) 1. ♞xh5+ gxh5 2. ♞f5+ ♜g8 3. ♞c8+ (eeuwig schaak)
- 12) 1. ♖a4+ ♜xa4 (1. ... ♕xa4 2. b4+ ♜b5 3. ♜d6# lokken en blokkeren) 2. ♜c5+ ♜a5 3. b4# (magneet) (*Bondar 1988*)

36

- 1) 1. ♖xa4 ♕xa4 2. ♞f5 (weglokken en dubbele aanval: dame)
- 2) 1. ♜xg6 fxg6 2. ♖g7+ ♜h8 3. ♖xf8+ (koningsaanval en toegang) (uitschakelen verdediging door slaan)
- 3) 1. ♞xe5 ♖xe5 (1. ... dxe5 2. ♜f6+) 2. ♜f6+ ♜f7 3. ♜xh5 (uitschakelen verdediging door slaan en dubbele aanval: paard) (*Gereben-Doncevic, Zürich 1985*)
- 4) 1. ... dxe4. Sterk maar niet zo gemakkelijk te vinden. Na 2. ♖b7 ♕xd4 3. exd4 (3. ♖xd4 ♖c2) 3. ... ♖ec8 activeert zwart zijn torens (ruilt op c2 of ♖e1 en de andere toren naar c1, al naar gelang wat wit speelt)
1. ... ♕xd4 2. ♖xd4 dxe4 3. ♖d7 geeft juist wit de actieve torens.
1. ... ♖xe4. Nu blijft d5 zwak en wit kan de torens activeren: 2. ♖b8+ ♕f8 3. ♖d8 ♖c5 4. ♖b2 en wit won in *Roebbers-Dekker, NK E Waalwijk 2016*.
- 5) 1. ... ♜c3 2. ♞e1 ♜d3 (jagen en insluiten)
- 6) 1. d6 cxd6 (1. ... ♖e6 2. ♜xc7) 2. ♜xd6+ (uitschakelen verdediging door toegang en aftrekschaak)
- 7) 1. ♖d7 ♞xd7 2. ♕xd7 (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)
- 8) 1. g4 ♜g3 2. ♕c3+ Makkelijk te vinden omdat elke andere zet direct verliest (er dreigt mat op e2)
- 9) 1. ♞g8+ ♜f5 2. ♞d5+ ♞xd5+ 3. ♜xd5 ♜g4 4. a4 f5 5. ♜e5 (afwikkelen naar een pionneindspel)
- 10) 1. ♞e4+ ♖xe4 2. ♖xd7 (uitschakelen verdediging, tussenzet, verdedig tegen penning en insluiten en ook nog prachtig)
- 11) 1. ♞f7 ♕e7 2. ♞g8+ ♖xg8 3. ♜f7# (blokkeren) (*Janosevic-Forintos, Titovo 1966*)
- 12) 1. ♜h3 h6 2. ♕gl (verdedig door pat)

37

- 1) 1. ... ♞h4 2. ♖e4+ ♜f5 (verdedig tegen mat)
- 2) 1. ... ♜e8 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 3) 1. b6. Noodzakelijk. Alles bij wit is beter maar de stelling is tamelijk gesloten. Als zwart b6 en ♕d6 kan spelen dan is het lastig om verder te komen. Na 1. ... cxb6 2. ♖ab1 ♖a6 3. d6 is de winst al bijna binnen.
1. ♜e4 Paard activeren is niet slecht maar na 1. ... b6 moet wit de stelling openen met 2. d6 en dan kan zwart zijn looper tegen het sterke paard ruilen. Wit blijft beter staan (toren wordt actief) maar zwart heeft tegenkansen (na ♖xb6 komt ♖d8)
1. ♖ab1 De voorbereiding op een sterk plan (b6) maar zwart voorkomt het met 1. ... b6)
- 4) 1. ♜g5+ ♜h8 2. ♞h3+ ♜g7 3. ♞h7+ ♜f6 4. ♞f7# (koningsaanval)
- 5) tekening (Karjakin)
- 6) 1. ♖e3 (1. ♞c3 is verleidelijk en zwart heeft maar één parade: 1. ... ♖f4! 2. ♖a1 ♖xc4 3. ♞e3 (3. ♖xa2? ♖xc3 4. bxc3 ♕xa2 of 3. ♜xc4? ♞xc4) 3. ... ♞xb2 levert niets op) 1. ... ♕xc4 2. ♖a3 (insluiten)
- 7) 1. ... ♖xd5 2. ♞xd5 ♖d8 (lokken en dubbele aanval: röntgenaanval)
- 8) 1. ♜e1 ♞xc4 2. g4 (ontpennen door het pennende stuk weg te jagen)
- 9) 1. ... ♕e2 2. ♞xe2 ♞xe2 3. ♜xe2 (3. ♖xb1 ♞xe4+) 3. ... ♖xd1 (uitschakelen verdediging door onderbreken)
- 10) 1. ... d4 2. ♖xa2 dxe3+ 3. ♜xe3 ♕xa2 (aftrekaanval en tussenzet) M3
- 11) 1. c5 ♕xc5 2. ♖a8+ ♜b6 3. ♖a6# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 12) 1. ♜f1 (1. ♜g2? ♜e1+ 2. ♕xe1 ♖xc2+; 1. ♜h1? ♖xc2 2. b8♞ ♖xf2) 1. ... ♖xb7 (1. ... ♜h2+ 2. ♜g2 ♖xc2 3. b8♞ ♜g4) 2. ♜g2 ♖b3 (schaak opheffen en tegenspel vermijden)

38

- 1) 1. ... ♖h4. Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Er dreigt ♖xg4+ en na 2. ♖g2 komt 2. ... f5+

1. ... ♖a8. Toren achter de vrijpion is een regel maar zonder hulp krijgt zwart de a-pion niet verder. Wit speelt zijn paard om 2. ♘b4. Niets!

1. ... ♙g1. In principe een ruil van a-pion tegen h-pion. Geen goed plan want de kwetsbare koning op e4 wordt na ruil van stukken ineens een heel actief stuk. Wit boft wel dat na 2. ♜xa4 ♜8h4 3. ♘d8+ kan volgen (♙b6 is immers weg).

2) 1. ♖d8 ♖c6 2. ♗f6 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Dankzij de zwakke onderste rij kan wit zijn dame erbij halen.

3) 1. ♖b3+ ♘h8 2. ♘f7+ ♜xf7 3. ♖xf7 (richten en dubbele aanval: paard)

4) 1. ... f5 2. ♙c6 ♖f7 3. ♙d5 ♜xd5 (insluiten)

5) 1. ♜h6 ♖f5 2. ♖xf5 ♜xf5 3. e7 (3. ♜xh7+ ♘xh7 4. e7) (vrijpion verzilveren)

6) 1. ... ♖c2+ 2. ♖g2 (2. ♘h1 ♖d1+; 2. ♘g1 ♖d1+ (2. ... ♖f2+? 3. ♘h1 ♜xh4 4. ♜f6+)) 2. ... ♜xh4+ (2. ... ♜f2? 3. ♜f6+) 3. ♘g1 ♜g4 (penning: kopstuk lokken en pen)

7) 1. ... ♜d5 2. e8 ♖ ♘f3+ 3. ♙xf3 ♜e5+ 4. ♖xe5 (verdedig tegen vrijpion door pat) (*Pogosiants 1977*)

8) 1. ... ♘f6 (1. ... ♖xe5+ 2. ♙xe5 ♙b4+ 3. ♘d1) (verdedig tegen dubbele aanval)

9) 1. ♜d6 ♘h5 2. ♜xa6+ ♘b8 3. ♜b6+ (3. ♖b5+) (uitschakelen verdediging door onderbreken)

10) 1. ... ♜xe5 2. dxe5 d4 (weglokken en dubbele aanval: pion)

11) 1. ... ♘xa2 2. ♘xa2 b3 3. ♘c3 bxa2 (vrijpion maken)

12) 1. e6 fxe6 2. ♙xf5 (penning: kopstuk lokken en een gepend stuk is geen goede verdediger)

39

1) 1. ♖xb8 ♜xb8 2. ♘a6 (lokken en dubbele aanval: paard)

2) 1. ... ♙d8. Noodzaak. Het paard van g4 kan terug naar f6. De volgende zet kan 2. ... ♙e6 zijn.

1. ... ♜e8. Onverstandig, de aftrekaanval 2. ♘b4 wint. Pas op met zetten die een kwetsbaar punt ongedekt zetten.

1. ... ♙f6. Staat na 2. h3 het paard in de weg.

3) 1. ... ♖e1+ (1. ... ♜e2+? 2. ♘f3) 2. ♘f3 ♙e2+ 3. ♜xe2 ♖xe2# (mat in drie)

4) 1. g4 (1. g3? ♘h5). Wit moet deze keer juist geen tempo sparen.

5) 1. ♘f8 (dreigt mat) 1. ... ♖xf8 (1. ... ♖xc3 2. ♜a8+ en mat; 1. ... ♘d8 2. ♘xe6+ paardvork) 2. ♜a8+ ♘d7 3. ♜xf8 (lokken en röntgenschaak).

6) 1. ♙g2+ ♘e5 2. ♜e3+ fxe3 3. f4# (mat in drie)

7) 1. ♖xh6 ♙h7 2. ♙c2 (koningsaanval)

8) 1. ... e3 2. ♖xe3 ♖c5 (penning: staartstuk lokken en pen – kruispenning)

9) 1. ♖b7+ ♘a5 2. ♖b4+ ♘a6 3. ♖xa4# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

10) 1. ... exd4 2. ♙xb4 ♘xb4 3. ♖xd4 (dubbele aanval: dame)

11) 1. ♜xa5 ♖xa5 2. ♖f6 Insluiten: (uitschakelen verdediging: weglokken+mat)

12) 1. ... c5 2. ♘g5 ♘b6 3. ♘xe6 ♘xa8 4. ♘xc7+ ♘xc7 (uitschakelen verdediging en insluiten)

40

1) 1. ♜g7+ ♘h3 2. ♜g6 ♜xg6 3. hxxg6 ♜a8 (3. ... ♜xg3 4. ♜d3) 4. ♘xe5 ♘xg3 5. g7 h5 6. ♘f6 (vrijpion maken en verzilveren)

2) ♜h7 ♘xh7 2. ♖f7 (koningsaanval)

3) 1. ... ♜xb6 2. ♖xb6 ♘d4 3. ♖xf6 ♘xe2+ 4. ♘h1 ♙xf6 (tussenzet) (*De Wind-Michielsen, Den Haag 2001*)

4) 1. ♙c3 ♖a3 2. ♘c2 ♖xc1 3. ♜xc1 (insluiten)

5) De stand is gelijk. Opvallend zijn de verdwaalde lopers in de hoeken. Stel eerst vast wat er dreigt.

1. ... ♙f3. Pareert de dreiging en verhindert de rokade. De loper is gewoon een actief stuk.

1. ... ♘d7. Zwart wil geen tempo verliezen met een loper zet. Na 2. 0-0-0 ♙d6 is er de tegenaanval op ♙a8. Slimmer is daarom 2. ♘e2 ♙d6 3. ♙d5 (nu kan ♙f3 niet).

1. ... ♙b4 De gespeelde zet uit een -12 partij. Ontwikkelen en toch geen stuk verliezen. Knap gezien maar na 2. 0-0-0+ ♘e7 bleek de tussenzet 3. ♘d5+ ♘xd5 4. ♙xd5 sterk. De witte stukken werken beter samen.

6) 1. ♙a4+ ♘xa4 2. ♜a1+ ♘b5 3. ♜a5# (magneet)

7) 1. g4+ ♘xg4 2. ♜f4+ ♙xf4 3. e4# (uitschakelen verdediging door blokkeren) (*Runquist 1962*)

8) 1. ♜d7 (1. ♘d3? ♙c4 2. ♜d7 ♙xd3 3. ♜xd6 ♙xf1; 1. ♜a5 ♜d1 2. ♘d3) 1. ... ♙xe5 2. ♜xd5 (verdedig door tegenaanval)

9) 1. ♜xg7+ ♘xg7 2. ♖xh2 (penning: kopstuk lokken en een gepend stuk is geen goede verdediger)

10) 1. e4 ♖xd6 (1. ... dxe4 2. ♘xe4) 2. e5 (verdedig tegen insluiten door tegenaanval)

11) 1. ... g3 2. ♙e1 ♖d1 (2. ... ♖b1) Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

12) 1. ... ♜exd8 (1. ... ♜axd8 2. ♙xc4 ♜xd4 3. ♙b5) 2. ♙xc4 ♜xd4 Je zal wel met de e-toren moeten slaan anders zou dit geen opgave zijn. Slimme redenering alleen heb je in de partij daar niets aan. Daar moet je zien dat wit dankzij een tegenaanval gebruik kan maken van de toren op e8.

41

1) 1. ♙c6 g6 (1. ... ♘e8 2. ♜d8 ♘f8 3. ♜xc8) 2. ♜d8+ ♘g7 3. ♜xc8. Moeilijk? Integendeel, met de juiste oplosstrategie een makkie. Wat is kwetsbaar? Mat op de onderste rij en een dubbele aanval op d8 als zwart een luchtgaatje zou maken. Waarom werkt 1. ♜d8+ niet; vanwege 1. ... ♜e8. Welke manieren ken ik om die verdediging uit te schakelen? De zet 1. ♙c6 is dan logisch, slaan van de verdediger (2. ♙xe8). Vanwege het mat staat de loper veilig.

2) 1. ♖e5 (penning: pen)

- 3) 1. ... ♖e6 (1. ... ♙c8 2. ♜g5+ ♘h7 3. ♚e4) (verdedig tegen koningsaanval)
- 4) 1. ♙a6 (1. ♙f1 ♚b1) 1. ... bxa6 2. ♘xa3 (afwikkelen naar een pionneneindspel) (naar Bondarenko 1946)
- 5) 1. ... ♜c4+ 2. ♘g2 ♜c1 3. ♜e2 d1♜ 4. ♜c5+ ♘h6 (vrijpion verzilveren)
- 6) 1. ♜h7+ (1. ♙h7+ ♘h8) 1. ... ♜xh7 2. ♙xh7+ ♘xh7 3. ♜xa8 (materiaalwinst dankzij een tussenzet)
- 7) 1. ♜d6+ ♚ge7 2. ♜d8+ ♚xd8 3. ♜xd8# (mat in drie - blokkeren)
- 8) 1. ... ♚xg3 2. ♘xg3 ♙xe1+ 3. ♜xe1 ♜xb1 (lokken en aftrekaanval)
- 9) 1. ♜e5. Alleen deze zet wint. Wit buit de penning uit. Zwart kan nog even spelen maar niet lang: 1. ... ♜xc4 2. ♜xe8+ ♜g8 3. ♜xd7 en alles maal g7 en de d-pion loopt.
1. ♙c3? Zwart heeft maar een antwoord: helaas wel afdoende: 1. ... ♜xd6). De witte stukken blijven actief maar dat is onvoldoende bij een achterstand van 5 pionnen.
1. ♙e6? ♜xd4 2. ♙xd4 ♚xd6 Het toelaten van dameruïl is natuurlijk kansloos. Het is geen toveren.
- 10) 1. ♜h6 gxh6 (1. ... f6 2. ♜xg6) 2. ♜h8# (koningsaanval) Het missen van een gepend stuk is geen goede verdediger is de meest gemaakte fout, ook op grootmeesterniveau. Eerst staat de g-pion gepend maar alleen omdat na slaan op h6 ook het paard gepend staat.
- 11) 1. ♜b6+ ♙d6+ 2. e5 ♘xe5 3. ♜xa6 (dubbele aanval: toren dankzij een tussenzet)
- 12) 1. ♚xc5 ♙xc5 2. ♜xc5 ♜e7 (deze zet is weggefallen) 3. d6 (verdedig tegen dubbele aanval door tegenaanval)

42

- 1) 1. ♜f2 ♘h3+ 2. ♘h1 ♜xg7 3. ♜h2+ ♘g4 4. ♜g2+ (vrijpion verzilveren)
- 2) 1. ... ♘f8 (1. ... g6 2. fxg6 ♙xf6 3. gxh7+; 1. ... ♙b7 2. ♜xg7+ ♘h8 3. ♜xf7) 2. ♜h4 ♜d6 3. ♜xh7 ♜h6 (verdedig tegen mat)
- 3) 1. ♚b6 ♚fd7 (1. ... axb6 2. ♙xb6#) 2. ♚xa8 (insluiten)
- 4) 1. ♜c2 ♜ad8 2. ♘e1 (2. f4 ♜d2) (insluiten)
- 5) 1. ... ♙g2+ 2. ♘xg2 (2. ♜xg2 ♜f1+) 2. ... ♚e1+ (lokken en dubbele aanval: paard)
- 6) 1. ... b5 2. ♜e4 ♚f6 (verdedig tegen dreiging)
- 7) 1. ... ♚xc3 2. ♜xc3 ♙b4 (lokken en dubbele aanval: röntgenaantal)
- 8) 1. ♚f5 (koningsaanval: toegang en lijn openen)
- 9) 1. ♜b7 a6 2. a4 (penning: pen en aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ♘c2 (verdedig tegen vrijpion)
- 11) 1. ... ♜f2. Weggaan is de beste mogelijkheid.
1. ... ♙d4 2. ♜d1 de penning weerlegt de loperzet.
1. ... ♜e8. Goed als wit gedwongen zou zijn op b2 te slaan. Dat is hij niet 2. ♜e1 wint.
- 12) 1. ♜f7+ (1. gxh7? g6+) 1. ... ♜xf7 2. gxh7 g5 (verdedig door pat)

43

- 1) 1. ♜ae1 ♘f8 2. ♜7e3 (verdedig tegen dreiging) Er dreigde 2. ... ♙e6.
- 2) 1. ... ♜e1+ 2. ♘h2 ♜e3 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 3) 1. ... ♜h8+ 2. ♘g5 ♜f6+ 3. ♘h6 ♜h4# (mat in drie)
- 4) 1. ♘e4 (1. ♘e3 h3 2. gxh3 ♘c5=) 1. ... ♘c5 2. ♘f5! (2. ♘f4? h3 3. gxh3 ♘d6=) 2. ... h3 (2. ... ♘d6 3. ♘g4) 3. gxh3 ♘d6 4. ♘f6 Afhouden en baanwisseling van de g-pion ongevaarlijk maken (Moravec 1952)
- 5) 1. ♜c8+ ♜f8 (1. ... ♘g7 2. ♜d7+) 2. ♜c3+ ♘g8 3. ♜xd2 (jagen en dubbele aanval: dame)
- 6) 1. ♜g6+ ♙xg6 2. ♚g5+ hxg5 3. hxg6# (koningsaanval - lijn openen)
- 7) 1. h5 hxg5 2. ♜d8. Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 8) 1. ♜d5 ♙c4 (1. ... ♘f7 2. f5) 2. ♜xc4 (penning: pen en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 9) 1. f4 ♙f6 2. ♙d8+ (jagen en dubbele aanval: röntgenschaak)
- 10) 1. ♚xe5. Veel zwarte stukken staan op de koningsvleugel gericht. Aanvallers ruilen is dan een goed plan: 1. ... ♙xe5 2. c4. Gelijk spel.
1. ♚d4. De partijzet laat de goede loper ruilen en dwingt de dame in een passieve positie: 1. ... ♚xd3 2. ♜xd3 ♙g6 3. ♜f1. Na een zet als 3. ... a6 controleert ♚d4 wel velden maar het kan niet actiever worden.
1. ♙e2. Zo'n zet is pas nodig als er echt iets mis is. De loper verdedigt maar ruil op e5 is dan logischer. Nu jaagt zwart de dame ook naar een slechter veld: 1. ... ♙g6 2. ♜c1.
- 11) 1. ♜h4+ (1. ♜f1? ♜e1 2. ♜xe1 ♜xe1) 1. ... gxh4 2. ♜h6+ ♘g8 3. ♜g6+ (of 3. ♜g5+) (verdedig tegen mat door tegenaanval en eeuwig schaak)
- 12) 1. ... ♜xe6 Met elimineren kom je tot de juiste oplossing: slaan met de pion is geen zet: 1. ... fxe6 2. ♚g5 (of 2. ♙g6 of 2. ♜c4) en slaan met de d-toren laat het activeren van de dame toe: 1. ... ♜dx6 2. ♜d3 g6 3. ♜xe6 ♜xe6 4. ♜xe6 fxe6 5. ♜xg6+

44

- 1) 1. ... ♜g1+ 2. ♘xg1 ♜e3+ 3. ♘h1 ♜e4+ (magneet)
- 2) 1. ♜c3 ♜c8 2. ♜a3 (insluiten)
- 3) 1. ♜h3 h6 2. exd6 (koningsaanval)
- 4) 1. ... ♜f4 2. ♜xf4 ♜e3+ (uitschakelen verdediging: weglukken+mat)
- 5) 1. ... ♜f1+ 2. ♜d1 ♜f6 (uitschakelen verdediging door weglukken en dubbele aanval: dame)
- 6) 1. ... ♙xc5 2. ♙g5 f6 3. ♚xc5 fxg5 4. ♚xe4 (ontpenning)

- 7) 1. ... ♖f2+ 2. ♗g1 ♖xd1 (onderbreekt de dekking) 3. ♙xf4 (3. ♚exd1 ♗h6) 3. ... ♚xe1# (tegenaanval door dubbele aanval: paard)
- 8) 1. ♚d8+ ♚e8 2. ♗e7 ♗xe7 3. fxe7 ♖g7 4. ♚xe8 (vrijpion maken)
- 9) 1. ♚b7 a4 2. ♙c6 ♚xb7 3. ♙xb7 a3 4. ♙d5 (verdedig tegen penning)
- 10) 1. b5+ cxb5 (1. ... ♙xb5 2. ♚a2+ ♗xa2 3. ♚xa2#) 2. ♚d6+ (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 11) 1. c3. Wit wit altijd op de koningsvleugel. De damevleugel met dichtblijven en deze pionzet is de laatste die wit aan die kant speelt. Waarom? Zie de volgende variant.
1. g5 De gespeelde zet in een partij (-14). Niet letten op de mogelijkheden van de tegenstander. 1. ... hxc5+ 2. hxc5 ♖e6 (nu wint 2. ... c3 3. bxc3 b4 4. cxb4 cxb4 of eerst 2. ... fxc5) 3. gxf6 (3. c3!) 3. ... ♖xf6 4. e5+ ♖e6 5. ♖e4 (5.c3!) 5. ... b4 (5. ... c3) 6. f4 (6. c3 nu makkelijk te zien) 6. ... c3 7. bxc3 bxa3 8. ♖d3 a2 9. ♖c4 0-1
- Doorbraak is een stap 5 onderwerp. Een goed moment voor de trainer(s) van beide spelers die les naar voren te halen. Er zijn ook schakers die een en ander zelf vinden.
1. h5 Laat ook de doorbraak met c3 toe, ineens of na een zet met de g-pion.
- 12) 1. ... ♗b1 (1. ... ♚b1? 2. ♗e4+) 2. ♚f1 ♙c4 Kwetsbaarheid onderste rij uitbuiten.

45

- 1) 1. ... ♙f8 2. ♖c7 ♙d6 (jagen en dubbele aanval: loper)
- 2) 1. ♗c3+ (1. ♗e5+ ♗g7) 1. ... ♗g7 2. ♗c8+ (uitschakelen verdediging door weglukken en dubbele aanval: dame)
- 3) 1. ♖a8! (1. ♖c8? ♖c6 2. ♖b8 ♖d5 3. ♖c7 ♖e4 4. ♖d6 ♖f3 5. ♖e5 ♖g2 (koning is te laat om f2 te bereiken) 1. ... ♖c6 2. ♖a7 (2. ♖b8? ♖d5) 2. ... ♖d5 3. ♖b6 ♖e4 4. ♖c5 ♖f3 5. ♖d4 ♖g2 6. ♖e3 ♖xh2 7. ♖f2 Afhouden voorkomen (Guy 1944)
- 4) 1. ... ♖xe4! Een onderwerp uit Stap 4 plus. Het werkt hier 2. ♙xe7 (2. ♖xe4 ♙xh4+) 2. ... ♗d2+ 3. ♖f1 ♗f2#
1. ... 0-0 Gezonde zet alleen niet de beste. 2. 0-0 haalt slaan op e4 uit de stelling.
1. ... a6 Ook nuttig maar niet de beste.
- 5) 1. ... ♗h5+ 2. ♗xh5 g5+ 3. ♗xg5 hxc5# (mat in drie)
- 6) 1. ♖d5 ♖xd5 2. exd5 (lokken en penning: pen, overbelasting)
- 7) 1. ♗h5+ ♖g8 2. ♗e8+ ♖h7 3. a8♗ (vrijpion verzilveren)
- 8) 1. ♙xf6 ♙xf6 2. ♚xg7 Weglokken om het dodelijke 2. ♖d6+ mogelijk te maken. 1. ... gxf6 is beter.
- 9) 1. ♗b7 ♚xb7+ (1. ... ♖e7 2. ♗xb8 ♚xb8 3. ♖xb8 ♖d6 4. ♖b7) 2. ♖xb7 (2. cxb7 c5) (afwikkelen naar een pionneneindspel) (naar Pogosjants 1962)
- 10) 1. ... ♖d8 (1. ... ♚he8? 2. ♖xg7) 2. ♖xg7 ♚xg7 (penning: aanval op een gepend stuk – verleiding vermijden!)
- 11) 1. ... ♗xa1 2. ♗xf4 ♗a8+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 12) 1. ... ♚b1 2. ♗xb1 ♗h1+ 3. ♖e2 ♗xb1 (lokken en röntgenschaak) (Danner-Desancic Allschwil 1984)

46

- 1) 1. a7 ♚b2 2. ♖a4! (2. a8♗? ♚a2+ 3. ♙xa2 pat) (vrijpion verzilveren en pat vermijden)
- 2) 1. ... ♚xg2+ 2. ♖xg2 ♚g8+ 3. ♖h3 ♗xf3+ 4. ♖h4 ♚g5 (koningsaanval: toegang)
- 3) 1. ... ♗xe4 2. ♚xe4 ♚h1+ 3. ♙xh1 ♚h1+ 4. ♖g2 ♚xb1 (uitschakelen verdediging door slaan en röntgenschaak)
- 4) 1. ♙g7+ ♖xg7 2. ♖f5+ (lokken en dubbele aanval: paard) (Yermishin-Lao, Sunny Beach 2006)
- 5) 1. ... b5 2. ♙a3 ♗e6 3. ♚e1 bxa4 (insluiten)
- 6) 1. ... ♚h7+ 2. ♖g4 f5+ 3. ♖xf5 ♚xa7 (jagen en aftrekschaak)
- 7) Activiteit is belangrijk in toreneindspelen. Speel niet de toren zonder nadenken naar de tweede/zevende rij.
1. ... ♚d3. Waarom? Nu heeft 2. ♚a4 geen zin na 2. ... ♚xb3. Pion b2 loopt niet weg of als wit hem dekt (moet passief met ♚a2 of ♚b1) dan activeert zwart zijn koning (c4 slaan is een aanrader).
1. ... ♚d2 De partijzet die geen rekening houdt met 2. ♚a4 ♚xb2 3. ♚xb4 en zwart is een groot deel van zijn voordeel kwijt.
1. ... f4. Vrijpionnen opspelen moet vaak wachten, eerst de toren beter neerzetten. Ook nu speelt wit 2. ♚a4.
- 8) 1. ♗xd7+ (uitschakelen verdediging door slaan en dubbele aanval: paard)
- 9) 1. ♗a2+ ♗d5 (2. ... ♖h8 3. ♖f7+) 2. ♚d1 (penning: kopstuk lokken en pen – kruispenning)
- 10) 1. ♙e7 (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 11) 1. ♖d7 ♚c8 (1. ... ♚h8 2. ♖f8) 2. ♖b6+ (vrijpion verzilveren)
- 12) 1. ... d3 2. cxd3 c2 3. ♗d2 ♖xd3# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

47

- 1) 1. ♙g4 (1. ♗xa8+ ♙b8+ 2. ♖g1 ♗h2+ 3. ♖f1 ♗h1#) (verdedig tegen mat)
- 2) 1. a8♗ b6 2. ♚a5 bxa5 3. b6 a4 4. b7 a3 5. b8♗ a2 6. ♗b7# (pat vermijden)
- 3) 1. ♙c4 ♗c6 2. ♙d5 (jagen en dubbele aanval: röntgeaanval)
- 4) 1. ♗h4 De dame op het bord houden is juist. 1. ... ♗f5 (1. ... ♗c6 2. ♙f3 ♗b6 3. ♚fd1) 2. ♙f3 h6 3. ♚fe1. Alle witte stukken staan goed opgesteld.
1. ♚fd1. Trainers leren wel eens de regel aan dat in een open stelling met het loperpaar ruilen goed is. Wat juist is voor een grootmeester is dat niet voor een vierde stapper. Die is nog niet gespecialiseerd in het uitmelken van een stelling. Wit blijft beter staan.
1. ♗xd5. Een nog iets minder versie dan de vorige. Na 2. ♚fd1 ♙e6 moet ♙c3 weggaan.
- 5) 1. ... ♙xa2 2. exf5 (deze zet moest worden gevonden, is helaas verklapt) 2. ... gxf5 3. ♙d7 of 3. ♙d3 of 3. ♖f4.
- 6) 1. ... ♚h1+ 2. ♙xh1 ♖h3+ 3. ♖f1 ♗f2# (uitschakelen verdediger: weglukken en blokkeren)

- 7) 1. ... ♖xd4 2. cxd4 (2. ♜f5 ♖e5 3. fxe4 ♖xf5) 2. ... ♜e3+ (uitschakelen verdediging door slaan en dubbele aanval: paard)
- 8) 1. ♜a4 ♖a5 2. ♙d6 (uitschakelen verdediging door weggagen en dubbele aanval: loper)
- 9) 1. ♖a5 h4 2. cxb5 h3 3. ♖xa4 (3. b6 ♙c6) (vrijpion maken)
- 10) 1. f4! (1. f3? ♜e5= (1. ... g3 2. ♜d2) ; 1. ♜d2 ♜e4 2. ♜c3 g3 3. f3+ ♜e3) 1. ... gxf3+ (1. ... g3 2. ♜f3) 2. ♜xf3
Sleutelvelden veroveren (*Dedrie 1925*)
- 11) 1. ♖d8+ ♙f8 2. ♖b4 (2. ♖b8 ♖a1+ 3. ♜h2 ♖a3) (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk)
- 12) 1. ♙c5 ♖xc5 2. b4+ ♖xb4 3. ♖a7# (uitschakelen verdediging door blokkeren)

48

- 1) 1. ♖a7+ ♜xa7 2. b6+ ♜a8 3. b7+ ♜a7 4. b8♖# (magneet) (*Wotinsi* zonder a7 1912)
- 2) 1. ... ♜b6 2. d3 ♙c8 (2. ... ♖d6) (insluiten)
- 3) 1. ♖f6 ♖d8 2. ♖xe5 (uitschakelen verdediging: weglukken+mat)
- 4) 1. ♖b6 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning, moeilijke te dekken dreiging.
- 5) 1. ... ♖d3. Met de koning in het midden maar een pion meer is dameruיל de aangewezen weg. Wit kan de ruil niet uit de weg gaan. Na 2. ♖xd3 cxd3 4. ♜d2 kan 3. ... ♖d8 net: 4. e5 h6.
1. ... ♙d6 Goede ontwikkelingszet. De penning van ♜f6 is niet lastig.
1. ... ♙e7 De gespeelde zet in een partij (-10). Wit reageerde met 2. e5 en zwart maakte een telfout en verloor een stuk: 2. ... h6 3. exf6 hxg5 4. fxe7. Na het juiste 2. ... ♜d5 gaat de strijd gelijk verder (zwart mag een pion verliezen, hij heeft er een meer). Na het betere 2. ♙xf6 gxf6 3. ♖d1 heeft wit wel compensatie voor de pion.
- 6) 1. ... ♜b5 (1. ... ♖xd7 2. ♜c3#; 1. ... ♖d4+ 2. ♜c3+) 2. ♜c3+ ♜c6 3. ♜xd1 ♜xd7. Fantastisch: de koning blijft in een paardvork staan en haalt zelf de vrijpion op (verdedig tegen mat en vrijpion)
- 7) 1. ♜d1 ♖f4 2. g3 is de bedoeling maar 2. ... ♜h5 is nog een verdediging. Na 3. f6+ ♖xf6 is het witte voordeel beperkt.
- 8) 1. ♜d5+ ♜f7 2. ♖f3+ ♜e6 3. ♜c7+ (jagen en dubbele aanval: paard)
- 9) 1. ♖h8+ ♜g7 2. ♖c3+ f6 3. ♖h7# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 10) 1. ... ♙e8 2. ♖xc7 ♙xb5+ (penning: aanval op een gepend stuk - kruispenning)
- 11) 1. ... a5+ 2. ♜xa5 ♖f4 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 12) 1. ... f6 (1. ... ♜f8 2. ♖xe8+ ♖xe8 3. ♖xe8+ ♜xe8 4. ♖b8+; 1. ... f5 2. ♖le6)

49

- 1) 1. g3+ ♖xg3 2. ♖xg3+ ♜xg3 3. exf5 (afwikkelen naar pionneneindspel)
- 2) tekening
- 3) 1. ... ♖c1+ (1. ... ♖c1+ 2. ♙f1) 2. ♖xc1 ♖xc1+ 3. ♙f1 ♖xf1# (mat in drie)
- 4) 1. ... ♖g4 (1. ... ♖h1+ 2. ♜xh1 ♖h3+ 3. ♜g1) 2. ♖g2 (2. fxg4 ♖h1#) 2. ... ♖xh4# (een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 5) 1. ♜c5 Wit moet niet alleen de pion aanvallen maar ook met 1. ... b3 2. axb3 ♜xb3 rekenen en dan is de weg naar g2 afgesneden. Nu is het remise: 1. ... ♜d2 2. ♜xb4 ♜e2 3. a4 ♜f2 4. a5 ♜xg2 5. a6 ♜h2 6. a7 g2)
- 6) 1. ♖xc6 ♖xc6 2. ♜e7+ ♜f8 3. ♜xc6
- 7) 1. ... ♜ce7. Bereidt de rokade voor. Veiligheid voor alles.
1. ... ♜xd4. Kan zeker want na 2. ♜xd4 ♖c7 komt dameruיל of zwart komt tot de rokade.
1. ... ♜f4. Kan maar de koning in het midden laten is een beetje riskant. Om te rokeren moet zwart zijn best doen.
- 8) 1. ♖e4 ♖g3 2. ♖f3 (insluiten)
- 9) 1. ... ♙a5 2. ♖c2 ♖e1+ 3. ♖xe1 ♙xe1# (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk)
- 10) 1. ♖e7! (1. ♖f4? e1 ♖!) 1. ... e1♖ (1. ... e1 ♖ 2. ♖xc7) 2. ♖xe4+ ♖xe4 (verdedig tegen vrijpion)
- 11) 1. ♖e5 (1. ♙h6? ♖g8) 1. ... ♖d6 2. ♖e7+ ♜g8 3. ♖e8+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning. Onderste rij.
- 12) 1. ♖xd8 ♙xd8 2. ♖xe3 ♙b6 (penning: pen)

50

- 1) 1. e7 b2 2. e8♙! (2. e8♖ b1♖ 3. ♖e4+ ♜xc3 4. ♖xb1) 2. ... b1♖ 3. ♙g6+ ♜c1 4. ♙xb1 ♜xb1 5. g4 (pat vermijden) (*Van den Ende 1923*)
- 2) 1. ♙g6 (1. ♙h7? ♖xg2+ 2. ♖xg2 ♖xg2+ 3. ♜xg2 ♖xh7) 1. ... ♖e6 (1. ... ♖xd1 2. ♖xf6+ ♜d7 3. ♖xf7+ ♜c6 4. ♙e4+ ♜b6 5. ♖xd1) 2. ♙f5 (aftrekaanval en insluiten)
- 3) 1. ♙xf6 (1. g3 g5) 1. ... gxf6 2. g3 ♙g5 3. h4 (insluiten)
- 4) 1. ♜g1 en eeuwig schaak. Verliezend zijn 1. ♜h3 (1. ♜h1 ♖xh4+) 1. ... ♖g4+ 2. ♜h2 ♖xh4+ (*Jonkoping 1988*)
- 5) 1. g3+ (1. ♖g8 ♖h3+; 1. ♜g1 ♖c1+ 2. ♜f2) Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 6) 1. ... g5 (1. ... ♙b4? 2. ♙xf6 ♖xf6 3. ♜e4) 2. ♙g3 ♙b4 (uitschakelen verdediging en aanval op een gepend stuk)
- 7) 1. ♙h6 (weglukken en dubbele aanval: paard)
- 8) 1. ♖e7 ♖e6 2. ♖f7+ (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 9) 1. ♖e1! fxe1♙ (1. ... fxe1♖ pat) 2. ♜e8 ♖e3+ 3. ♜d7 ♖d3+ 4. ♜e8 (verdedig tegen vrijpion)
- 10) 1. ... ♙f4+ 2. ♙e3 d2+ 3. ♖xd2 ♖a1# (uitschakelen verdediging door blokkeren)
- 11) 1. exd5 ♙d7 2. ♙xd4 (ruimen en een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 12) 1. ♖xe5 ♖xe5 2. ♖f3 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

51

- 1) 1. ... ♖h2 2. ♖e3 (2. ♜b2 ♜f6#) 2. ... ♖xg2+ Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.

- 2) 1. ... ♖g1+ 2. ♜xg1 ♜f2+ 3. ♜g2 ♜h3# (mat in drie: veldruiming en blokkeren)
- 3) 1. ♖e3 ♜xc2 (1. ... ♖e5 2. ♖xd2) 2. ♜e6+ (richten, veldruiming en dubbele aanval: paard)
- 4) 1. ♖a4+ ♖d7 2. ♜b5 axb5 3. ♖xa8+ (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk en een gepende stuk is geen goede verdediger)
- 5) 1. ... f5 2. ♖g6 ♜h6 (insluiten)
- 6) 1. ♜g2 ♜g6 2. ♜d4 ♜d8 3. h8♖ ♜xh8 4. ♜xh8 (vrijpion verzilveren)
- 7) 1. ... ♜e6 2. ♜a4 ♖a5 3. ♜c3 (insluiten)
- 8) 1. ... ♜f1+ 2. ♜xf1 ♜c2+ 3. ♜f2 gxf1♖+ 4. ♜xf1 ♜xd4 (vrijpion verzilveren)
- 9) 1. ♜b7 ♜f6 2. ♜exe7 ♜xe7 3. ♜g5+ (lokken en röntgenschaak)
- 10) Een lastige stelling. Zwart heeft zwakke pionnen maar wel een pion meer. Het is een open stelling en als zwart met c5 de loper op b7 kan activeren dan kan wit snel slechter komen te staan.
 1. ♜d1. Voor stap 4 is dit de zet om een stelling te krijgen waar de goede zetten te vinden zijn. Na 1... ♖xe4 2. ♜xe4 ♜f8 3. ♜xe5 heeft wit zijn pion terug. Het paard op e4 moet weg na c5 maar na ♜e4-d2-c4 blijven de paarden actief en houden de lopers in bedwang.
 1. ♜f1. Ook een goede zet. Misschien kan de toren actief worden en de zet verhindert in ieder geval dat zwart de f-lijn pakt. Niet gevaarlijk is 1. ... ♜xa3 2. bxa3 ♖xc3 3. ♖xe5 en na 1. ... ♜e8 2. ♖f5 heeft wit genoeg activiteit.
 1. ♜e1. De minste van de drie. Na 1. ... ♖xe4 2. ♜xe4 c5 komt ♜b7 tot leven. Niet dat het al mis is, maar zwart kan spelen.
- 11) 1. ... ♜xf4 2. ♖xf4 ♜f3+ 3. ♖xf3 ♜xf3 (lokken en aftrekaanval)
- 12) 1. ♖xe7 (1. ♜xe7+ ♖xe7) 1. ... ♖xe7 2. ♜xe7+ ♜f8 3. ♜xd8+ ♜xe7 4. ♜d1. Materiaalwinst dankzij opletten!

52

- 1) Doorslaggevend is de kwetsbare stand van de zwarte koning. Dat komt omdat de zwarte zware stukken niet direct mee kunnen verdedigen. Zwart aan zet zou met ♜d4 volkomen veilig zijn. Wit moet daarom opschieten.
 1. ♖a2 (de dreiging ♖f7+ is te lastig om te pareren) 1. ... ♜c4 (1. ... ♖c4 2. ♖a7 en het paard is niet veilig te dekken)
 2. ♖a7 e4 3. ♜e6+. Ook zonder deze paardvork is de zwarte stelling hopeloos. Dat moet een 5^e stapper aanvoelen (veel eigen activiteit en kwetsbaarheid bij de tegenstander). Ook 3. ♜d1 (stuk erbij) of 3. g3 ♖e5 4. ♜c6 (uitschakelen verdediger) winnen gemakkelijk.
 1. ♜c6 is beter voor wit maar nog niet winnend.
 1. g3 ♖c4 en houdt zwart de witte dame uit zijn stelling na zowel 2. ♖d1 ♖d5 als 2. ♖d2 ♖d4.
- 2) 1. ... ♖f8+ (1. ... ♜xg4? 2. ♜xd6) 2. ♖f4 ♜xe5 (materiaalwinst: tussenzet)
- 3) 1. ♜g4 h6 2. ♜xh6+ ♜h7 3. ♜xf7 (koningsaanval)
- 4) 1. ♜d3 e6 2. ♜a3 exd5 3. exd5 ♜e8 4. ♜xa1 (insluiten)
- 5) 1. ♜f6+ gxf6 2. ♜g5+ fxg5 3. ♖h8# (koningsaanval)
- 6) 1. ... ♜e8 2. ♖f1 (2. ♜a1 ♜xa1 3. ♖xa1+ ♖e5) 2. ... ♜e5 (2. ... ♜e1 3. ♜a8+; 2. ... ♜g8 3. ♜a4 ♜e5 4. ♖g1) 3. ♖g1 (3. ♜g1 ♖h2+) Wit houdt met moeite stand omdat de zwarte koning ook slecht staat. Zonder zwarte toren slaat de aanval niet door.
- 7) 1. ♜b4 ♜a2 2. ♜h2+ (jagen en röntgenschaak) (Kovalenko 1970)
- 8) 1. ... g6 2. ♜e3 ♜h6 3. ♜a2 ♜xe3 (jagen en röntgenschaak)
- 9) 1. ... ♜xf3+ 2. ♜xf3 ♖e5 (koningsaanval - uitschakelen verdediging)
- 10) 1. ... g5+ (1. ... ♜f5 2. ♖g4) 2. ♜xg5 ♜f5+ 3. ♜h4 ♜h5# (magneet)
- 11) 1. ... g6 (1. ... h6 2. ♜g6+; 1. ... ♜f8 2. ♜g6+ hxg6 3. ♜h1#) (verdedigen)
- 12) 1. ♜xd5 (1. ♜d1 ♜xe3; 1. ♜xd5 ♜xd5 2. ♜d1 ♜xb3 3. ♖xd8 ♜xd1) 1. ... ♜xd5 2. ♜d1 (penning: kopstuk lokken en aanval op een gepend stuk)

53

- 1) 1. ♜g2+ (1. ♜c7 ♜g6) 1. ... ♜h7 (1. ... ♜g6 2. ♜f6+) 2. ♜c7 (tussenzet en dubbele aanval: paard)
- 2) 1. ... ♜b3 (verdedigen)
- 3) 1. f8♜ (minorpromotie om tempo te winnen) (Pogosiants 1964)
- 4) 1. ... ♜xc1 2. ♜xb2 ♜xf1+ 3. ♜xf1 ♜d1# (tegenaanval)
- 5) Zwart heeft nog een enkele zet nodig om zijn ontwikkeling af te maken. Een prima zet is f6 om de loper weg te jagen en ♜d8 bij de hand te hebben. De koning kan misschien rokeren of naar f7. Dat verklaart waarom de eerste zet wat meer kansen biedt.
 1. ♜f5. Nu is slaan 1. ... ♜xf5 2. exf5+ ♜f8 3. ♜e7+ ♜g8 4. ♜ad1 goed voor wit (activiteit). Dat geldt ook voor 1. ... ♜f8 2. ♜e7+ ♜g8 3. ♜ad1. Een pion geven (opzettelijk) zal een vierde stapper niet snel spelen maar zwart heeft wat spel voor de pion na 1. ... f6 2. ♜xg7+ ♜f7 3. ♜h6 ♜e5.
 1. ♜ad1. Goede ontwikkelingszet en na 1. ... f6 2. ♜e3 ♜d8 staat wit wat beter dankzij de betere pionstructuur.
 1. h4. Ook nu is f6 een goed antwoord maar h5 is niet echt een dreiging: Na 1. ... 0-0 2. h5 is 2. ... f6 afdoende (de f-lijn mag wit niet openen).
- 6) 1. ... ♜xf3 2. ♖xf3 ♜xd4 3. ♖xg4 ♜xg4 (uitschakelen verdediging: weggagen+hout)
- 7) 1. ♜xa5 ♜xa5 (1. ... ♜b6 2. ♜xb4 ♜eb8 3. ♜a4) 2. ♜xb7 ♜f6 3. ♜xa5 (penning: een gepend stuk is geen goede verdediger)
- 8) 1. ♖e8+ ♜h7 2. ♜xh6+ gxf6 (2. ... ♜xh6 3. ♖h8#) 3. ♖g8# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
- 9) 1. ... ♜c3+ 2. ♜c1 ♜b1+ 3. ♜xb1 ♖b5+ 4. ♜c1 ♖b2# (koningsaanval)
- 10) 1. ♜c4 ♜xc4 2. ♜xc4+ ♜h8 3. ♜xd6 (tussenzet)

- 11) 1. ♖b7+ ♜xb7 2. ♜c8+ ♜b8 3. ♜c7# (mat in drie)
 12) 1. ♜d7 ♜b8 2. f4 (tussenzet en insluiten)

54

- 1) tekening
 2) tekening
 3) 1. ♜d7 ♜xd7 (1. ... ♜xd7 2. ♜f6) 2. ♜f6 (koningsaanval - uitschakelen verdediging)
 4) tekening
 5) tekening
 6) 1. ♜g4. Deze damezet komt vaker voor als de loper van de zwarte velden van f8 verdwenen is. Zwart moet 1. ... g6 spelen en dat is een verzwakking die de hele partij blijft. Wit ontwikkelt 2. 0-0-0. Waarom aarzel je toch bij ♜g4? Omdat zwart een tempo wint met ♜h6 om naar f5 en d4 te gaan. Een goed stuk is niet genoeg: na 2. ... ♜h6 3. ♜h3 ♜f5 4. ♜d3 ♜b7 5. ♜e4 komt het paard op bezoek.
 1. ♜d2. Niets tegen en lang rokeren. Ontwikkelen en de opening afmaken (stukken op velden zetten waar is iets kunnen doen).
 1. ♜e2. Idee is goed. Zorgen dat zwart met dame en loper niet actief worden op de lange diagonaal. Zwart geloofde wit en stond na 1. ... ♜b8 2. ♜f3 snel slecht (*Shouldice-Patino, Haifa 1976*). Na 1. ... ♜xg2 2. ♜f3 ♜xb2 3. 0-0 ♜b7 is er weinig aan de hand.
 7) 1. e6+ ♜f6 2. ♜xa7+ (uitschakelen verdediging weglokken en dubbele aanval)
 8) 1. ... b5 2. ♜d5 ♜d8 (insluiten)
 9) 1. ... ♜xd4 2. ♜xd7+ ♜xd7 (dubbele aanval!)
 10) 1. ... ♜xc4 (1. ... dxc4 2. ♜c3) 2. ♜xc4 ♜xb5 3. ♜f2 ♜xc4 (penning: kopstuk lokken en pen)
 11) 1. ... ♜d1+ (1. ... ♜xf6 2. ♜g5 ♜g8 3. ♜a8+) 2. ♜e1 ♜xe1+ 3. ♜xe1 ♜xf6 (verdedig tegen mat)
 12) 1. ♜d6 ♜d7 2. ♜xb7 ♜xb7 3. ♜xb4 (dubbele aanval en uitschakelen verdediging door weglokken)

55

- 1) 1. ... ♜c1+ 2. ♜h2 ♜f4+ (2. ... ♜c7+? 3. ♜e5) 3. ♜g1 ♜xb8 (jagen en dubbele aanval: dame)
 2) 1. ... ♜a5 2. e5 ♜a4+ 3. e4 ♜a3 Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
 3) 1. g4 fxg4+ 2. ♜xg4 e4 3. ♜f4 (of 3. b5) 3. ... ♜d3 4. b5 e3 5. b6 e2 6. b7. Ook al kun je niet alle mogelijkheden berekenen dan kom je toch tot 1. g4.
 4) 1. bxc5 ♜xc5 2. ♜axb6 cxb6 3. ♜c8# Kwetsbaarheid uitbuiten, slechte stand koning.
 5) 1. ♜xe5 dxe5 (1. ... ♜xe5 2. ♜xe5 dxe5 3. ♜xd7) 2. ♜f8+ (dubbele aanval: paard)
 6) 1. ♜g1. Wit moet eeuwig schaak toestaan. Naar andere zetten moet je zeker kijken maar als zwart zijn loper mee kan laten doen dan moet je gevaar ruiken. De varianten: 1. ♜g3 ♜g2#; 1. ♜e3 ♜d5+ 2. ♜d4 ♜c4+ 3. ♜d3 ♜f4+ en 1. ♜e1 ♜g2+ 2. ♜d1 ♜e3+ 3. ♜e1 ♜e2#.
 7) 1. ♜c6 ♜b8 2. ♜a1+ ♜b3 3. ♜b1+ (jagen en röntgenschaak) (*Fritz 1952*)
 8) 1. ♜b5. Wit ruilt de loper van de zwarte velden en bezorgt zwart een dubbelpion. De zwarte loper die overblijft is passief en kijkt voorlopig tegen zijn eigen pion aan. In een variant 1. ... cxb5 2. ♜xc7 ♜xc7 3. ♜xc7 (3. ♜xb5+? ♜d8) 1. ♜xd6. Ook een goede zet als na 1. ... ♜xd6 2. e4 volgt. Na 1. ... ♜f4 3. ♜xf4 ♜xf4 4. ♜e2 heeft wit een sterk centrum. 1. ♜ac1. Een luie ontwikkelingszet die na alles slaan op f4 een pion kost.
 9) 1. ♜b8+ ♜xb8 2. b6 axb6 (2. ... ♜xd7 3. b7#) 3. ♜xb6# (uitschakelen verdediging: blokkeren) (*Richter 1968*)
 10) 1. ... b5 2. ♜d3 ♜e3+ (penning: staartstuk lokken en een gepende stuk is geen goede verdediger)
 11) 1. ♜e3+ (1. ♜xb7? ♜xa2) 1. ... ♜d8 2. ♜xb7+ (jagen en dubbele aanval: paard)
 12) 1. ♜g5 ♜d7 (1. ... ♜xb2 2. ♜f7#; 1. ... ♜xf8 2. ♜xd4+) 2. ♜xd4+ ♜xd4 3. ♜f7# (mat in drie) (*Perez-Claude de Silans 1958*)

56

- 1) 1. ... ♜xc4? 2. ♜xb6 ♜xb3 3. axb3 (*Mitchett-Wells Bognor Regis 1959*)
 2) 1. a3! (1. ♜d1 ♜f8 2. a3) 1. ... ♜f8 2. b3 ♜g7 3. a4 (kandidaat voorop)
 3) 1. ♜h8+ ♜xh8 2. ♜xh7+ ♜g8 3. ♜h8+ ♜g7 4. ♜1h7# (magneet)
 4) 1. ♜d2 ♜c7 2. ♜hb1 De snelste manier om de h-toren erbij te halen.
 5) 1. ♜f8+ ♜xf8 2. ♜f5+ ♜e7 3. ♜e6+ ♜d8 4. ♜b6# (dubbelschaak)
 6) 1. ♜d8+ ♜f8 2. ♜d5+ ♜h8 3. ♜xf5 (dubbele aanval: dame) (uitschakelen verdediging door weglokken)
 7) 1. ♜xg6 (1. ♜xh4+? ♜g3 2. ♜xb4 ♜c1#) 1. ... ♜b1+ 2. ♜g1 (verdedig tegen mat)
 8) 1. ... ♜h1+ 2. ♜xh1 ♜xf2+ 3. ♜xf2 ♜xc3 (lokken en aftrekaanval)
 9) 1. ♜c4 Het paard staat goed op c4. Na 1. ... ♜c5 2. ♜e4 (nu kan zwart toch zijn loper ruilen maar wit heeft geen tijd verloren: 2. ... ♜xe4 3. ♜xe4 ♜f6 4. ♜e2 en wit staat wat actiever). Hij gaat lang rokeren. 1. ♜xg6 hxg6 2. ♜e4 ♜f6 en nu is het omspelen van het paard via d2 naar c4 nog het beste. Dat kon dus handiger. 1. ♜e4 ♜a5+ is Stap 2.
 10) 1. ♜g6+ ♜xf4 2. ♜d5+ ♜b7 3. ♜xf4 (aftrekschaak en lokken)
 11) 1. ♜xe5 ♜xe5 2. ♜xf6 gxf6 3. ♜xd7+ (uitschakelen verdediging: slaan+hout)
 12) 1. f5 exf5 2. ♜h6 (koningsaanval)

57

- 1) 1. ♖g3 ♜xh2 2. ♖g1# (*Galma 1998*)
- 2) 1. e4 f2 2. ♖f5# (*Dawson 1914*)
- 3) 1. ♜g5 h5 2. ♖xh5# (*Hadai-Vaskov 2004*)
- 4) 1. ♖f6 gxf6 2. g7# (*Legentil 1931*)
- 5) 1. h5 g6 2. hxg6 (*Markov 1970*)
- 6) 1. ♙g5 ♜xg3 2. ♖e3# (*Sinowjev 1989*)
- 7) 1. ♙g6 hxg6 2. ♖h8# (*Sinowjew 1991*)
- 8) 1. ♖f5 ♜xg6 2. ♖f6# (*Sinowjew 1993*)
- 9) 1. ♖b3 ♜a4 2. ♖a3# (*Speckmann 1980*)
- 10) 1. ♜f5 ♜h6 2. ♖h7# (*Szentgyorgyi 1936*)
- 11) 1. b3 b4 2. ♙xb4# (*Bakke 1987*)
- 12) 1. ♙c3 b4 (1. ... ♜a3) 2. ♜b6# (*Salokozki 1978*)

58

- 1) 1. ♜e3 ♜g3 (1. ... ♜xf1 2. ♖h1#) 2. ♖g1# (*Iwanowski 1936*)
- 2) 1. ♖h3 ♜e4 2. ♖c4# (*Speckmann 1976*)
- 3) 1. ♜f5 ♜f3 2. ♖d3# (*Kardos 1973*)
- 4) 1. ♖c4 ♜f5 2. ♖d5# (*Speckmann 1986*)
- 5) 1. ♜f2 ♜e4 (1. ... ♜g4 2. ♖f3#) 2. ♖e3# (*Kardos 1970*)
- 6) 1. ♖f5 (1. 0–0 ♜g4) 1. ... ♜g2 2. ♖h3# (*Ebert 1990*)
- 7) 1. ♖a6 ♜e5 2. ♖c5# (*Dugas 1987*)
- 8) 1. ♖a5 ♜b4 2. ♖c3# (*Katscheew 1971*)
- 9) 1. ♖g3+ ♜f1 (1. ... ♜h1 2. ♖h5#) 2. ♜e3# (*Orlik*)
- 10) 1. ♖d5 ♜c4 (1. ... ♜a4 2. ♖e4#) 2. ♖e4# (*Sallay Kardos 1986*)
- 11) 1. ♖b5+ ♜c3 (1. ... ♜a4 2. ♖b4#; 1. ... ♜a2 2. ♖a8#) 2. ♖c5# (*Speckmann 1966*)
- 12) 1. ♖c7+ ♜f6 (1. ... ♜f8 2. ♖b8#) 2. ♖b6# (*Meyer 1896*)

59

- 1) 1. ♖a2+ ♜d4 (1. ... b3 2. ♖a4#) 2. ♖d5#) (*Ballo 1926*)
- 2) 1. d3 ♜b4 2. ♖b2# (*Schiffert 1931*)
- 3) 1. ♖h1 ♜g4 (1. ... ♜h6 2. ♖xh4#; 1. ... h3 2. ♖xh3#) 2. ♖f3# (*Simplex 1925*)
- 4) 1. ♖e5 ♜b4 (1. ... b2 2. ♖b5#; 1. ... a2 2. ♖a5#) 2. ♖d4# (*Laaksone 1944*)
- 5) 1. ♖e5 ♜h4 (1. ... f4 2. ♖g5#) 2. ♖f4# (*Suschkov 1999*)
- 6) 1. ♜g5 ♜e4 (1. ... ♜e5 2. ♖e3#) 2. ♖f4# (*Chernich 2007*)
- 7) 1. ♖e7 g4 (1. ... ♜g4 2. ♖e4#) 2. f7# (*Cistjakov 1991*)
- 8) 1. d3 f5 (1. ... ♜f5 2. ♖e4#; 1. ... g4 2. ♖e4#; 1. ... ♜d5 2. ♖d6#) 2. ♖d6# (*Kohtraus 2000*)
- 9) 1. ♜a2 a5 (1. ... b5 2. ♖b3#) 2. b5# (*Seljavkin 1997*)
- 10) 1. ♖c4 g2 (1. ... f3 2. ♖d4#; 1. ... ♜f3 2. ♖e2#) 2. ♖e2# (*Wetzel 1970*)
- 11) 1. ♖c3 ♜d5 (1. ... c4 2. ♖e5#; 1. ... ♜f4 2. ♖f3#) 2. ♖d3# (*Dulbergs 2001*)
- 12) 1. ♖b5 b3 (1. ... ♜b3 2. ♖d3#) 2. ♖c5# (*Shuk 1994*)

60

- 1) 1. ♖f2 exf2 (1. ... e2+ 2. ♜xe2#; 1. ... f3 2. ♖xf3#) 2. ♖h5# (*Zyrulik 1979*)
- 2) 1. ♖h2 f5 (1... d5 2. ♖b8#) (1... h5 2. ♖xh5#) 2. ♖b2# (*Amirov 1975*)
- 3) 1. ♖g2 a1♖ (1. ... h2 2. ♖g8#; 1. ... hxg2 2. ♖h8#) 2. ♖g8# (*Blom 1959*)
- 4) 1. ♖b3 ♜f4 (1. ... d4 2. ♖e5#; 1. ... g4 2. ♖e3#) 2. ♖d4# (*Adolphi 1896*)
- 5) 1. ♖a7 ♜e3 (1... e3 2. ♖h7#) (1... f3 2. ♖a3#) 2. ♖c3# (*Andrejev 1983*)
- 6) 1. ♜g3 c5 (1. ... f5 2. ♖a1#; 1. ... h6 2. ♖xh6; 1. ... h5 2. ♖xh5) 2. ♖a8# (*Markowzi 1992*)
- 7) 1. ♖c5 ♜a5 (1. ... b3 2. ♖a3#; 1. ... dxc5 2. ♖a6#; 1. ... d5 2. ♖a7#) 2. ♖a7# (*Kaseko 1993*)
- 8) 1. ♖a8 a2 (1. ... c3 2. ♖xa3#) 2. ♖b1# (*Reddmann 1999*)
- 9) 1. ♜h6 e6 (1... ♜e6 2. ♖c6#) (1... e5 2. ♖xe5#) 2. ♖d8# (*Hoffmann 1976*)
- 10) 1. ♖a8 a4 (1. ... c4 2. ♖h5#) 2. ♖xa4# (*Andrejev 2001*)
- 11) 1. ♖b3 ♜c4 (1... c4 2. ♖f5#) (1... d3 2. ♖xd3#) 2. ♖f7# (*Di Vincenzi*)
- 12) 1. ♖f7 (1. ♖a7? f4) 1. ... c4 (1. ... f4 2. ♖xf4#; 1. ... ♜c4 2. ♖a4#) 2. ♖e3# (*Kudesnik 2007*)

61

- 1) 1. ♖d2 a1♜ (1. ... a1♖ 2. ♖c2#; 1. ... ♜a1 2. ♖c1#) 2. ♜c3# (*Libis 1970*)
- 2) tekening
- 3) tekening
- 4) 1. ♜d5 b5 (1. ... ♜a6 2. ♖xb6#; 1. ... ♜a4 2. ♖b4#) 2. ♖a2# (*Lebedew 1930*)
- 5) 1. ♜a5 b2 (1. ... ♜a3 2. ♖xb3#; 1. ... ♜xa5 2. ♖a7#) 2. ♖a2# (*Gasic 1997*)
- 6) 1. ♜f7+ ♜f5 2. ♖e4# (*Szentgyör 1975*)
- 7) 1. ♜g2 ♜h4 (1. ... g5 2. ♖e4#) 2. ♖f4# (*Katcheev 1978*)

- 8) 1. ♖h1 ♠c3 (1. ... ♠a3 2. ♖a1#) 2. ♖c1# (*Nedashkowsky 2002*)
- 9) 1. ♜h5 e5 (1. ... ♠e5 2. ♖c5#) 2. ♜f6# (*Bogdanov 1971*)
- 10) 1. ♖e3 d1♜ (1. ... ♠c1 2. ♖xd2#; 1. ... d1♖ 2. ♖c3#) 2. ♜a3# (*Di Vinzenci 1989*)
- 11) 1. ♖a6 ♠a1 (1. ... ♠c2 2. ♖d3#) 2. ♜c3# (*Sachodjakin 1980*)
- 12) 1. ♖c7 b5 (1. ... ♠b5 2. ♖c4#) 2. ♜c5# (*Fontaine 1996*)

62

- 1) 1. ♜f4 ♙b5 (1. ... ♙f1 2. ♖c1#; 1. ... ♙e2 2. ♖xe2#) 2. ♜g2#
1. ♜f2 ♙e2 (1. ... ♙f1 2. ♖d1#; 1. ... ♙b3 2. ♜d3#) 2. ♖c3# (*Antipov 1986*)
- 2) 1. ♖d7 ♠e4 (1. ... ♠c4 2. ♖a4#) 2. ♖g4# (*Wiehe 1884*)
- 3) 1. ♜g1 ♙h4 (1. ... ♙f4 2. ♖h3#; 1. ... ♙d6 2. ♖g5#) 2. ♖f3# (*Godbout 1994*)
- 4) 1. ♖h1 ♠g4 (1. ... ♠h6 2. ♖xh4#) 2. ♖f3# (*Szentgyörgyi 1932*)
- 5) 1. ♖f8 ♙b7 (1. ... ♙d5 2. ♜c6#; 1. ... ♙f5 2. ♜e6#) 2. ♜xb7# (*Lebedinez 1992*)
- 6) 1. ♖e8 ♠f6 (1. ... ♠h7 2. ♖g6#) 2. ♖e7# (*Kohser 1923*)
- 7) 1. ♜c5 ♙b5 (1. ... ♙d1 2. ♜b7#; 1. ... ♙e8 2. ♜b3#) 2. ♖c3# (*Kuzmitsev 1988*)
- 8) 1. ♠h2 ♙e1 (1. ... ♙g3+ 2. ♜xg3#) 2. ♖d3# (*Kitsigin 1995*)
- 9) 1. ♜d4 ♙a4 (1. ... ♙d1 2. ♜b5#) 2. ♖c5# (*Radchenko 1990*)
- 10) 1. ♜a4 ♙d6 (1. ... ♠xa4 2. ♖a2#; 1. ... ♠a6 2. ♖b6#) 2. ♖a7# (*Welichanov 1991*)
- 11) 1. ♜a6 ♠c4 (1. ... ♙b2 2. ♖d3#) 2. ♖d3# (*Grebeshkov 1992*)
- 12) 1. ♜g7 ♙d6 (1. ... ♙f8 2. ♖c7#; 1. ... ♠d8 2. ♖c7#; 1. ... ♙d8 2. ♖e6#) 2. ♖e8# (*Andreev 1996*)

63

- 1) 1. c8♖ ♠g4 2. ♖c4# (*Speckmann 1964*)
- 2) 1. h8♜ ♠f6 2. ♖e5# (*Kolodnas 1927*)
- 3) 1. f8♖ ♠g5 2. ♖fc5# (*Simowjew 1993*)
- 4) 1. a8♙ ♠a6 2. ♖b7# (*Bergstroem 1926*)
- 5) 1. h8♖ ♠f6 2. ♖h6# (*Sinowjev 1990*)
- 6) 1. ♖h7 ♠b8 2. e8♖# (2. e8♖#) (*Dehler 1928*)
- 7) 1. g8♜ ♠g5 2. ♖g4# (*Speckmann 1964*)
- 8) 1. g8♖ ♠f7 2. ♖e6# (*Speckmann 1964*)
- 9) 1. h8♙ ♠b8 2. ♙e5# (*Hoeg 1926*)
- 10) 1. e8♙ ♠e6 2. ♖e5# (*Mortensen 1956*)
- 11) 1. c8♜ ♠a5 2. ♖a4# (*Kniest 1965*)
- 12) 1. f8♖ ♠b2 2. ♖fa3# (*Kardos 1971*)

64

- 1) 1. ♖a6 f6 (1. ... ♙g6 2. ♖f1#) 2. ♖d3# (*Hermanson Halvar 1959*)
- 2) 1. ♖e7 ♙c3 (1. ... h4 2. ♖xh4#; 1. ... ♙g5 2. ♖f8#; 1. ... ♙c1 2. ♖f6#) 2. ♖e3# (*Aliowsadsade 2009*)
- 3) 1. ♖ga6 ♖e5 (1. ... ♖xa5 2. ♖xa5#) 2. ♖xe5# (*Matrojonin 2009*)
- 4) 1. ♖f5 ♠g6 (1. ... ♜g6 2. ♙g5#; 1. ... ♜f7 2. ♖f6#) 2. ♖f6#
- 5) 1. ♖a8 ♠c1 (1. ... ♠c3 2. ♖h8#) 2. ♖a1# (*Osipov 1985*)
- 6) 1. ♠f1 ♖xa2 (1. ... ♠xa2 2. ♖c2#) 2. ♙a3# (*Antipov 2003*)
- 7) 1. ♖g6 ♖xg6 (1. ... ♠h4 2. ♖g4#) 2. ♖h3# (*Sazonov 2003*)
- 8) 1. ♖b6 cxd6 (1. ... cxb6+ 2. ♠xb6#; 1. ... ♖xd6 2. ♠b5#) 2. ♠b5# (*Markus 1932*)
- 9) 1. ♖b4 ♙f3 (1. ... a4 2. ♖xa4#; 1. ... ♠a7 2. ♖xb7#) 2. ♖b6# (*Lincoln 2003*)
- 10) 1. ♖f1 ♜d4 (1. ... d5 2. ♖f8#; 1. ... ♠d5 2. ♖f5#) 2. ♖c4# (*Albrecht 1936*)
- 11) 1. ♖h7 g5 (1. ... ♠f1 2. ♖h1#; 1. ... ♙d2 2. ♖h1#) 2. ♖b1# (*Jada 1978*)
- 12) 1. ♖a3 b4 (1. ... ♠xb6 2. a5#; 1. ... bxa4 2. ♖c5#) 2. ♜c4# (*Janocko 1991*)

